

ARABA RAKONTI

tradukita ad IDO da

Dro. *Samia Al Azharia Jahn.*

SUEDA IDO-FEDERURO, HOTING

ARABA RAKONTI

tradukita ad IDO da

Dro. *Samia Al Azharia Jahn.*

ARABA RAKONTI

ek Irakana e Sudana kolekturi editita da

Ahmed Al Sufi (Mosul, Irak)

Dro Abdullah Al-Tayyib (Khartoum, Sudan)

Abdullah Mohammed Ahmed Awad (Khartoum, Sudan)

tradukita ad Ido da

Dro Samia Al Azharia Jahn (Kopenhago, Dania)

I N D E X O

1. Rin — — — ho Rin (Sudan).
2. La rakonto pri Hadidan e l'ogrino (Irak).
3. Movez tu ho bastono (Sudan).
4. La rakonto pri la filio dil reĵo e la tri yunini (Irak).
5. La rakonto pri la skarabeino (Irak).
6. La viro ed ilua hundo (Sudan).
7. L'asno di avino Chadiga (Sudan).
8. La rakonto pri la spozino di la Molla Nasreddin (Irak).
9. La rakonto pri la hashish-fumero Kayyar e la mediacanto Mushi (Irak).
10. La filio dil sultano (Sudan).

*

- 2, 4, 5, 8, e 9 cherpita ek "Popul-rakonti de Mosul" (Ahmed Al-Sufi, 1962),
- 1, 3, 7 e 10 cherpita ek "Sudana enigmati" (Dro Abdullah Al-Tayyib, 1955—1961),
- e 6 cherpita ek "Sudana rakonti" (Abdullah Mohammed Ahmed Awad 1954).

PREFACO.

Araba rakonti reprezentas ringo en la rakontokateno dil mondo egale kam l'Araba populi esas membro en la frataro di omna homi. Tenera sentimentis e malicoza pasioni, alta morala ideali e homala debilesi, devota kredo a la deala sajeso e supersticoza pavoro tra-pulsas anke Araba rakonti egale kam li trapulsas nia Europana rakonti. La moderna folklorista explori probas klarigar quale rakonti migris de un populo ad altra e ultre to on supozas, ke simila motivi naskis ne-dependante da un altri che populi qui multempe povis renkontrar. Tamen, se la motivi esas parenta pro ke li koncernas "homala problemi e homala revii" la rakontaro dil oriento diferas de Europana versionis pro altra geografiala medio, altra religioza e sociala kondicioni ed altra historio e kustumaro.

L'Araba rakonti havas ne-dubiteble multa radiki en la miti e legendi dil anciena oriento. La folkloristis exemple supozas, ke la multe difuzita motivo di rakonto 3 migris de India a la mezala oriento ma la imago di mirakloza gamelo o pleto ofranta delicoza dishi pos enunco di magiala formulo anke memorigas la famoza ancien-greka "Cornucopia" o korno dil abundeso prestita da Zeus de la kapro-nimfo Amaltheia. Ol plenigis su kun irgaspeca manjaji e drinkaji segun la deziro dil posedero e havas ankore plu anciena prototipo en la Cornucopia ganita da la Babylona championo Enkidu pos ocidar la tauro dil cielo.

Dum diferanta periodi dil historio la populi di la mezala oriento havis komercala e kulturala relati kun altra populi en lia direta vicineso od en fora parti de Afrika, Azia ed Europa. Tamen la vinkoza difuzo dil Islam de Andalucia a fora Aziana landi e la centrala Afrika e la yarala pilgrimaji a Mekka, santa devo por omna Mahomedani, ankore plu-augmentis la interkonocesko di tipala popul-rakonti.

La tri kolekturi uzita por la sequanta tradukuri venas ek Mohame-

dana medii ye la frontieri dil Araba mondo. La mikra nombro dil teksti ne permisas detaloza analizo di la lokala diferi inter Irak e la Sudano, ma la atencema lekteri certe observos, ke la rakonti de Mosul prefere koncernas problemi di urbala kulturo dum ke la rurala vivo en la pejzaĵo dil Nil-fluvio e la vasta foresti pleas dominacanta rolo en la Sudana popul-fantazio.

Egale kam en la rakontaro di altra populi la diferi di klasi e sociala rangi paleskas koram pure homala konsideraji. La prezuntoza superbeso dil sultano Bushin egarde la elekto di maxim digna bo-filiulo punisesas per la morto di ilua belega filiino (rakonto 1), e la Kadi super omna Kadi blamesas quale simpla spicisto o parfum-vendisto pro ke il arogeme insultas povrino (rakonto 5). Altralatere filio di ligno -hakisto od divenas sultano pos ke pia viro igis la vivo di ilua familio sen-sorgoza pri la singla-dia bezono di manĵaji (rakonto 3) od il divenas viziĝo pro ke il pruvis esar la maxim fidinda amiko a yuna princo (rakonto 10). Grava sociala problemi quale la chagreni di respektinda muliero pro elua nul-facanta spozulo (rakonto 8), o la stranga konduto di ebriigita hashish-fumero (rakonto 9) tushesas en du rakonti apartenanta a la tipo di bufonajo. La blaminda ago di du envidioza fratini (rakonto 4) divenas psikologiale plu komprenebla pos ke ni lernas, ke li amba dum singla nokto esis spozini di la sama yuna Emiro qua fine divenis tre afecionzoza spozulo di lia maxim yuna fratino. Ca motivo perdas pri profundeso en la multa Europana versionoj pro ke la ibe regnanta religioza e sociala konceptoj ne volis permesar a reĝoj mariaĵoj e divorcar tri yuninojn unu pos altru, malgre ke il havis atencinda kauzoj pri tio.

Religioza marki trovesas en ca Araba rakonti ed kom ekspreso di konceptoj ed en la ago-maniero dil rakonto-heroj. La kredo a la deala predestino ne-savita da la homoj ante ke li ekzekutabas lia bona o mala agoj tushesas en la introduktanta formulo di plura Mosul-rakontoj: "Eventis quo predestinesis en fido ad Allah, omnu qua pekis devas repentar e pregar Allah pri pardono." La morala idealoj dil gastigemo e pardonemo demandita da la kredemuloj en la Santa Korano e la Islama tradicioj aparas en la amindeso dil lignohakisto invitar la sklavojn dil sultano a lasta delicoza repasto komponita da ilua mi-

raklo-pleto por ke li devus obliviar la dolori dum lia bone-meritita flogado (rakonto 3). Li pluse aparas en la pardonemeso dil spozino di la Emiro koram elua ruzoza fratini qui furtabis elua filii — ma advere sen dezirar lia morto, pro ke li pozesis avan moskeo! — Quick pos elua retro-veno a la kastelo el sendas donacaji a li (rakonto 4). Europana versionj di ca du rakonti preferas venjo e kruela puniso. Tala laudinda ago-maniero ne esas hazardoza marko di la du hike prizentita kolekturi. Ol trovesas en kelka teksti di popul-rakonti ek Palestina editita da Kahle e Schmidt ed en rakonti di Araba beduini kolektita da Enno Littmann. Ibe yunulo pardonas sua mi-fratuli malgre ke li volis ocidar lu ed il donas konfidencoza ofico a la maxim yuna frato pro ke il salvis lu de la morto per la propozo abandonar lu solitare en la dezerto. Altralatere perfidoza servisti, qui volis profitar lia ruzo sempre punisesas per la morto. Anke malicoza demoni o sorcisti ocidesas sen kompato (rakonto 1 e 2).

Supersticoza pavoro koram animalj pleas importanta rolo en rakonto 6 e 7. Vera kredo e supersticoza praktikj tushesas en la deskripto di avino Chadiga qua igas satanala asno desaparar per recitar kelka versi ek la Santa Korano (rakonto 7). En la cetera rakonti supersticala praktikj pleas subordinita roli ma la explikaro por rakonto 8 e 9 kontenas kelka remarki pri la uzo di amuleti e la kustumo enuncar vovo pri bucho por la povri o pri donacaji a santeyo por gancar helpo en defacila situesi e dedikar tala vovo a certena profeti. Ca praktikj ne apartenas a la pura ed elevita koncepti dil Islam ma li ankore existas en rurala medii o che puke edukita habitanti dil urbi kom restaji ek pre-islama epoki e kelkafoye certe anke kom imitaji di ankore florifanta Kristana kustumi regarde la kulto di la santi.

Por faciligar la imprimo la transkriburo di Araba nomi facesis en tre simpla maniero e ne korespondas a la ciencala praktikoj. La bibliografio en la fino dil libreto kontenas kelka Europana verki quin me konsultis kom suplemento a la korespondado kun Araba amiki.

La preparo di ica verketo donis grandega plezuro a me, pro ke ol esas la frukto di intima kunlaboro kun Araba amiki, qui havis

simpatio por mea savemeso ed intenco transdonar ad occidentala lekteri to, quon me ipse lernis. Lia amindeso e helpo esis la esencala kondicioni por la realigo di mea deziri. Ulte to ol anke esas la frukto di joyinda kunlaboro kun Skandinaviana amiki, qui expresis varma bonveninto a ca rakonti, kurajigis me a plusa esforti ed ofris a me publikigar li.

Esas mea sincera deziro, ke la lekteri povus sentar parto di mea joyo pri ca zeloza pronteso ye amba lateri. Occidentala lekteri forsan exploros multa detali qui atraktos li plu multe a lia orientala frati dum ke Araba lekteri forsan prizos komparo dil teksti kun la originali e trovos detali pri la difuzo di parenta motivi augmentante lia simpatio por la occidentala populi. E quante me deziris, ke la percepto di tala frateso anke povus rekrutar nova amiki ad Ido, a komuna internaciona linguo por omna populi dil tero.

Finante me volas expresar mea kordialega danki ad omni, qui kontributis a la realigo di ca libreto.

La Araba original-texti esas donacaji da la ministerii pri edukeso en Gaghdad e Khartoum per l'afabla mediacio di Siorino Nawal Shauqa Al-Chaghaf e Sioro Abul Qasim Mohammed Badri.

La Jordana kulturala konsilero en Bonn Sioro Hikmat Lubadeh e la Sudana kulturala konsilero en Bonn Sioro Hashim Osman esis ne-fatigebla pri ofrar a me lia valoroza helpo en la klarigo di desfacila expresuri, nam la aganta personi en la rakonti parolas dialekto.

Plusa tre importanta informi me debas a l'amindeso di Sioro Ahmed Al-Sufi, instruktisto ed editero di la Mosulkolekturo ed a la sekretario di la arto-federuro en Mosul Sioro Abdul Hamid Khedher Al Takriti.

Anke dro Ahmed Naguib, direktoro di la botanikala secciono en la instituto pri exploro dil dezerto (Kairo, U. A. R.) manifestis varma intereso por ca laboro e sustenis me kun valoroza expliki e libri.

Hike en Skandinavia me debas sincera danki a la Dana folklo-

risto Mag. Bengt Holbek Nordisk institut for folkedigtning (Nordala instituto por popul-poezio, Kopenhago) pro fruktifanta diskuti ed indiki di fakala literaturo.

Mea lasta varma danko koncernas la Sueda Ido-Federuro ed ante omno dro Hans Brismark (Hoting, Suedia), la prezidanto dil Uniono por la Linguo Internaciona, pro la kolekto di mea Ido-texti e kelka plubonigaji dil stilo ed ilua fervoro aceptar ca rakonti e propozar lia publikigo per susteno dil Sueda Ido-Federuro.

Samia Al Azharia Jahn.

RIN — — — HO RIN.

Bushin esis povoza sultano, ma nula sultano esas omno-povanta ecepte la Sinioro di la Mond.¹⁾ Il havis du filiini. La nomo di la plu evoza esis Rin e la nomo di la plu yuna esis Fatima. Rin esis ecese belega e pro to Rushin juris, ke il nur volis donar el kom spozino a la maxim meritoza homulo. Eventis ke existis lauso, ed il imperis sua servisti obezigar ol e nutrar ol per grasi. Tale la lauso divenis korpulenta ed ol nutresis tante longe per grasi til ke lu atingabis la grandeso di mutono. Pose la sultano Bushin imperis buchar lu e sen-peligar lu. Lua karno jetesis a la milani²⁾ kom manjajo e li devoris ol, e koncerne la pelo Bushin imperis tanagar ol e pose il lasis kovrar per ol granda tamburo ek latuno³⁾. uzita por promulgi. Uldie Bushin dicis a sua servisti:

"Vi servisti, frapez la latuno-tamburo", e la homi venis de omna loki.

La homi: "Ho, nia Sinioro, pro quo tu lasis frapar la latuno-tamburo?"

Bushin: "Vi omna audis pri la beleso di mea filiino Rin ed elua fratino Fatima."

La homi: "Ni omna audis pri to."

Bushin: "Nun me deziras mariajar Rin, ma me havas la kondiciono, ke me nur donos el a la maxim meritoza viro."

La homi: "Ma, ho sultano, quale tu volas deskovrar la maxim meritoza viro?"

Bushin: "Vi omna audis la sono di ca latuno-tamburo. Irgu qua povas dicar a me de quo la tamburo-felo facesis, il recevos Rin da me."

La homi: "To esas facilega kozo."

Bushin: "Ma durez askoltar. Se irgu probos ed il ne savas lo, me lasos kapo-tranchar lu."

E pos tri dii venis gracioza princo e dicis a la sultano ke il dezirus elua filiino Rin kom spozino ed il questionesis pri la tamburo-felo di la latuna tamburo. Lore la princo dicis a lu ke ol esus ledro di tauro o pelo di kavalo o pelo di asno. Pos to la sultano imperis kapo-tranchar lu. E sequis pos lu altra princi venanta a Bushin, ma il lasis kapo-tranchar l'una pos l'altra. Fine la homi komencis desesperar e nulu de li prizentis su koram Bushin e Rin e Fatima restis sen mariajo.

Or en la lando vivis ruzoza sorcisto en la talnomizita loko Wadi-Marin la resteyo di la sorcisti.⁵⁾ Il audis la novaji pri la latuna tamburo e pri Rin, ed il venis por deskovrar la sekreto per spionar an la rivo di la fluvio.⁶⁾ La servistini di la rejo Bushin iris omnavespere adibe por querar aquo ed un de li ridis e dicis ad altru:

"Ho, Sitta Nafal,⁷⁾ nun la princi ne pluse esas tante stupida."

Sitta Nafal: "Per Allah, li esas vere ecese stupida e li ne savas, ke tamburo esas kovrita per ledro di lauso."

E la servistini desaparís pos querir aquo. Ye proxima matino la sorcisto furnis a su bela aspekto e sorgeme lavis su e pose il aparís koram la sultano Bushia e dicis a lu:

"Me venis por mariajar me kun Rin."

Bushin: "Me avertas tu, ho viro. Me grantos a tu tri respondi e se tu ne savas de quo la tamburo-felo originis okazione la triesma foyo, tu kapo-tranchesos."

La sorcisto: "Mea rejo. Mea sango me volas sakrifikar por obtenar Rin."

Bushin: "Nu! Parolez!"

La sorcisto: "Pelo di bovino."

La rejo: "Tu dicis ne-verajo."

La sorcisto: "Pelo di lauso."

La rejo: "Tu respondis korekte. Vi servisti, frapez la latuna tamburo."

E la sorcisto spozinigi Rin e restis tota yaro che la rejo Bushin e vers la fino di la yaro il pregis pri la permiso departar adheme, ma la rejo Bushin dicis a lu:

"Esus plu bona, se tu restus che ni por divenor rejo pos me."

Ma la sorcisto respondis: "Me esas la unika filiulo di mea patro, se to ne esus tale me restabus che tu."

E fine Bushin konsentis pri ilua parto. Pose la sorcisto demandis konjedo pro voyajar a sua klano e kunprenar grupo de li kom akompano okazione ilua retro--veno a sua hemala loko. Ed il voyajis dum un monato, ma fakte il ne voyajis fore. Omno quon il facis esis irar a la fluvio e plunjar ad-sube. Ed il kun-vokis l'altra sorcisti, e li zorgeme lavis su e furnisis a su bela aspekto e prizentis su koram Bushin.

Kande la dio dil parto aparis Fatima insistis marchar kun elua fraterno Rin e la rejo konsentis. Li omna departis e li esis akompanita da granda eskorto kun latuna tamburi, tambureti e korni. E pos tridia komuna voyajo le eskorto devis adiar de li e retro-iris.

La sorcisto kun sua kompani ed inter li Rin e Fatima duris voyajar e pos dii e semani li pasis avan granda arboro plena de frukti similesanta a pomi. Rin deziregis kelka frukti de ca Lotus-arboro⁸⁾ e dicis ad elua spozulo, la sorcisto:

"Me deziregas ca lotus-frukti, donez a me un o du." La sorcisto ridachis e ridis e desvelizis sub ilua mantelo longa kaudo e volvis ol cirkum brancho e sukusante la brancho il igis la frukti falar ad-sube. E Fatima esvanis pro hororo, ma Rin trovis lo amuzanta e ridis e dicis a la sorcisto:

"Tu, mea spozulo, esas la maxim perfekta spozulo pro ke tu posedas kaudo, me nultempe vidis viro kun kaudo."

Pose la sorcisto varsis jaro de aquo super Fatima ed el rikonceskis. E kande el rikonceskis Rin dicis ad el:

"Mea spozulo esas la maxim perfekta di omna spozuli. Il havas longa kaudo."

Ma Fatima ploris e dicis:

"Me supozas, ke tua spozulo esas sorcisto de Wadi-Marin." Rin ridis e dicis ad el:

"Tu esas advere pavorema yunino, Fatima."⁸⁾

"Quala arboro to esas?"

La sorcisto dicis:

"Ca arboro esas de Wadi-Marin."

E Fatima ploreskis kande el audis la sorcisto dicar: "arboro de Wadi-Marin" e plorante el improvizis kansono:

"Rin — — — ho Rin,

Ca arboro esas de Wadi-Marin,

Ve por tua matro e ve por tua patro!

Canokte tu demandesos kom manjaĵo."

Kande li proximeskis a la arboro Rin vidis bela gumo an ol ed el deziregis ol e dicis a la sorcisto:

"Me deziregas la gumo di ca arboro",

e la sorcisto ek-tiris ilua dento similesanta espado pri longeso ed obtenis la gumo. Ma Fatima fortege pavoreskis e dicis:

"Rin — — — ho Rin,

Ca arboro esas de Wadi-Marin.

Ve por tua matro e ve por tua patro

Canokte tu demandesos kom manjaĵo."

Kande li atingis la habiteyo Wadi-Marin ne existis ibe domi ma multa arbori. E Rin esis gravida ed el dicis a sua spozulo: "Konstruktez a me domo ube me povas restar."

La sorcisto ridachis pri to e dicis ad el: "Ho Rin, nia domi esas en la fluvio. Se tu deziras domo enirez ol kun me."

Rin esabis febla e kontenta koram elua spozulo, la sorcisto, ma nun el pavoreskis ed el dicis a Fatima quon la sorcisto respondis e Fatima dicis ad el: "Rin, ho mea fratino, esos lo maxim bona se ni quik foriras",

ed el respondis: "Advere to esos lo maxim bona."

Ma la hundo dil sorcisto stacis en lia proximeso ed askoltis la parolado ed il kuris hastoze vers la fluvio, vokis la sorcisto e dicis a lu: "Ho sorcisto super omna sorcisti. Tua spozino dicis malgre

omna amoro ed amikeso, ke el volas fugar ad elua patro. Per Allah, ni sequez el."

La sorcisto livis la fluvio e furnisis a su homala aspekto e hastis a Rin e trovis el kun elua fratino Fatima e dicis ad el: "Rin, preparez a me bona disho di "Bamja."¹¹)

Rin: "Me ne havas branchet-ligno hike."

La sorcisto regardis Fatima per penetranta regardo e dicis ad el: "Voluntez rekoliar la branchet-ligno."

Fatima pavoreskis e foriris por rekoliar la branchet-ligno. Quik kande el forirabis la sorcisto sizis Rin ed iris kun el vers la fluvio. Ma Rin dicis a lu:

"Mea spozulo, me esas gravida e tu deziras ocidar me."

Lore la sorcisto kompatis el. Il advokis akushistino inter la sorcistini. El akushis Rin qua parturis filiulo e kande Fatima retro-venis e vidis, ke elua fratino parturabis el joyeskis multe e restis che el por flegar el til ke el povis levar pos la parturo. La sorcisto posedis tre infama fratulo. Il venis a sua frato e dicis a lu:

"La du yunini pasis sat longa tempo hike. Nun ni fine devas devorar li",

ma la sorcisto respondis a sua frato:

"Vartez paciente dum plusa tempeto til ke la puero divenas granda e forta."

Ma l'altra sorcisto iracegis pro sua fratulo ed abatis lu e skrapis ilua okulo. Pose il foriris e trovis Rin sidante solitare. Yen il sizis elua kolo e tordis ol. Pose il drinkis elua sango, manjis elua karno e jetis elua osti a la hundi.

Ed ilua fratulo, la sorcisto — la spozulo di Rin — levis su de la frapo pos kelka tempo e venis e vidis, ke il devorabis Rin. To iracigis il super omna mezuro ed il minacis lu, ma l'altra sorcisto esis tre forta. Il frapis la frato kun sua pugni, saltis super lu e frakasis ilua kolo. Pose il ek-sugis ilua sango, manjis ilua karno e forjetis ilua osti e turnis vers la fluvio por balnar.

Fatima retro-venis e trovis elua fratino manjita e la spozulo di elua fratino manjita. Pro to el for-portis la infanto e kuris tante hastoze quante el povis.

La sorcisto ek-iris de la fluvio e vartis Fatima por manjar el. Il restis sidante, ma el ne venis. Fine il serchis el omnube e trovante elua traci il komprenis, ke el fugis e pro to il sequis la traci. Il kredis ke il povus trovar el balde e facar kun el to quon il facis pri elua fratino e lua spozulo.

Fatima kuris e kuris. La infanto divenis hungroza dum la voy-iro e krieskis ed el kompatis lu multe. La nokto venis intertempe e subite el vidis lumo ed el dicis a su ipsa, ke li esus en la proximeso di vilajo. El eniris domo en la periferio dil vilajo. Ibe esis muliero kun mikra infanto. El genupozis koram el e dicis:

"Ho mea onklino,¹²⁾ me esas hungroza e durstoza e mea filiulo esas anke hungroza e durstoza. Ka tu havas kelka aquatra supo por ni? Nia Siniore rekompensez tu."

E la muliero dicis ad el:

"Venez a ni, ho filiino di mea fratino."

Fatima venis ad el kun la filiulo di elua fratino. La muliero ofris ad el manjaji, pose el intencis donar kelka manjaji a la infanto, ma Fatima dicis:

"Ca infanto ne ja ablaktesis."

La muliero havis lakto en sua mami ed el ofris sua mammo a la infanto, ma il mordis ol quale se il dezirus manjar el e tale la muliero klamis por sokurso. Ma Fatima komprenis, ke l'infanto esis sorcisto quale ilua patro. El frapis lu ed il divenis tranquila e sugis.

Pos kelka monati la filio dil sorcisto grandeskis e la filiulo di la mastrino di la domo grandeskis anke. Uldie la du infanti ludis e pos enirar disputo la filiulo di Rin sizis la filio di la siorino di la domo e tordis ilua kolo, ek-sugis ilua sango, manjis ilua karno e jetis ilua kapo en la fumo-kavaĵo dil forno. Dum la nokto la puerulo sidis che Fatima e dicis ad el:

"Me manjis lu, me manjis lu.

Me manjis la filio dil homi

ed ilua kapon me jetis en la fumo-kavaĵo."¹³⁾

E Fatima dicis: "Quon?"

E la filio dil sorcisto klamis:

"Me manjis lu, me manjis lu.

Me manĵis la filio dil homi
ed ilua kapon me jetis en la fumo-kavajo.”

Kande il iteris ica parolo la siorino di la domo dicis: ”Ho homi, ube esas mea filio?”

El ek-iris por serchar lu, ma el ne trovis lu. Kande el ri-eniris la domo el audis la filio dil sorcisto dicar:

”Me manĵis la filio dil homi
ed ilua kapon me jetis en la fumo-kavajo.

Pos to el hastis vers la kavajo e trovis ibe la kapo di elua filio ed el kriegis:

”Ve por me! Ka tu esas sorcistino?”

Fatima pavoreskis e naracis sua historio a la muliero. Pose retro-venis la sioro dil domo e sizis la filio dil sorcisto,, buchis lu, brulis lu e for-jetis ilua cindro dissemante ol per la vento. Pos du dii venis la fratulo di la sorcisto. Il esis bone aspektanta e bele vestizita. Il rikonocabis la traci di Fatima e nun eniris che la siorino di la domo e dicis ad el:

”Me posedas spozino qua fugis de me. Elua nomo esas Fatima. Ka tu vidis el?”

Fatima esabis exter la domo e kande el videskis la sorcisto el quik kuris ed informis la sioro di la domo. Il venis kun grupo di viri e li sizis la sorcisto, buchis lu, brulis lu e for-jetis ilua cindro dissemante ol per la vento.

Ma Fatima retro-iris a sua patro Bushin, ed il donis el kom spozino a princo, ed el vivis en feliceco benedikita da Allah.

Expliki.

- 1) Sinioro di la Mond: Allah, la unika Deo aganta en omno segun Islama koncepto.
- 2) milano: rapt-ucelo.
- 3) L'Araba nomo di tala tamburo o timbalo de latuno esas Nahas.
- 4) La motivo di trovar apta spozulo per questionar lu pro la origino di tamburo -felo facita ek la pelo di grasizita lauso rakontesas en plura Europana landi, India, Indonezia e Brazilia. En kelka varianti la princino metas robo facita ek tala lausopelo.

- 5) Sorcisti e demoni imaginesas kunvivante quale homi e certena loki indikesis kom lia rezideyi. L'orientalisto Lane mencias, ke Araba geografiisti nomizis insulo en la Chiniana maro kom "insulo di Silah" pro olua habitanti, speco de sorco-praktikanta ogri.
- 6) "Fluvio" esas la vulgara nomo por la blua Nil che la habitanti dil Sudan. L'Araba vorto "bahr" uzesas anke por la maro, nam la larjeso dil Nil ofte memorigas la maro.
- 7) Sitta Nafal: Siorino Nafal.
- 8) La mencionita arboro esas Zizyphus lotus ed apartenas a la familio di Rhamnaceae. La frukti esas flava ma plu mikra kam pomi. Lia saporo memorigas pomi.
- 9) La motivo di ne-savanta yunino mariajita kun ogro quan el multe amas ed admiras malgre la averto-klami di frato trovesas anke en Sud-Amerikana rakonti. Ibe la danjeroza spozulo esas la diablo.
- 10) Acacia Seyal apartenas a la familio di Mimosaceae e produktas bruna gumo.
- 11) Bamja esas speco de orientala legumo. Ciencale ol nomizesas Hibiscus esculentus ed apartenas a la familio di Malvaceae. On prenas la ne-matura frukti aspektanta quale mikra kin-borda kukombri e koquas li. En Grekia ca legumo nomizesas "Okra" ed en la Angla linguo ol posedas la poeziala nomo: "Ladies fingers" (fingri di damo).
- 12) L'Araba homini kustumas nomizar muliero de lia propra evo kom "fratino", e se el esas plu evoza li dicas ad el "onklino" por substrekizar lia respekto. Se li konocas muliero kun filii ma volas mantenar formala politeso li nomizas el kom matro di sua maxim evoza filiulo, exemple Umm Mahmud: matro di Mahmud.
- 13) Ca fumo-kavaĵo apartenas a specala tipo de sub-terala forno por bakar pano. (Voluntez komparar expliko 5 pos la sequanta rakonto!)

LA RAKONTO PRI HADIDAN E L'OGRINO.

Eventis to quo predestinesis en fido ad Allah, omnu qua pekis devas repentar e pregar Allah pri pardono.

On rakontas, ke tri fratuli vivis dum anciena tempo. La maxim evoza nomizesis Hadidan, la mezala pri evo nomizesis Kasiban e la nomo di la maxim yuna esis Nachilan. La domo di Hadidan esis konstruktita ek fero, la domo di Kasiban esis ek kano e la domo di Nachilan konstrukttesis ek brano.¹⁾ Ca tri domi erektesis exter la muri dil urbo e singlo de li stacis sur solitara e ne-kultivita tero e nulu gardis li ecepte la kurajo di lia habitanti. E se la pordegi di l'urbala muri esis klozita li restis sole til la proxima matino.

Uldie ye kolda e tenebroza vintrala dio l'ogrino venis ek sua celeyo por serchar manjajo por su e sua filii. Lore el videskis de-fore la domo di Nachilan. El frapis an la pordo e Nachilan respondis ad el:

"Qua frapis che me e quon lu deziras?"

E l'ogrino respondis per sua ruda e pavoriganta voco:

"Me esas la Damia,²⁾ apertez a me la pordo."

"Forirez de me, trovesas nulo facenda por tu che me."

Lore l'ogrino iraceskis tre multe e suflis vers la domo di Nachilan un suflo sola e fortega. La muri ruptesis ed ol falis destruktite a la tero, nam ol esis konstruktita ek brano. Pose el sizis olua posedero Nachilan e hake pecigis lu en multa peceti e devoris lu.

Pose l'ogrino iris a la pordo di Kasiban e frapis e Kasiban questionis:

"Qua frapis che me e quon lu deziras ye ca tempo dil dio?"

L'ogrino respondis per sua pavoriganta e rauka voco:

"Me esas la Damia, apertez a me la pordo."

Ed il dicis ad el:

"Forirez de me, ne trovesas ulo facenda por tu che me."

E kande il volis for-pulsar el talmaniere, l'ogrino iraceskis pri lu ed el ne facis ulo altra kam ped-frapar la domo tale, ke ol forbalayesis en un foyo, nam ol esis konstruktita ek kano, ed el sizis olua posedero, hake pecigis lu en multa peceti e devoris lu.

Pose el turnis vers la domo di Hadidan, frapis an la pordo e dicis:

"Hadidan, Hadidan, apertez a me!"

Ma il ne respondis ad el, ed el komencis maledikar lu ecese e pavorigar lu per hororoza kozi e destrukto ed el minacis lu per la morto. Hadidan dicis ad el:

"Agez quale tu deziras. Mea domo esas konstruktita ek fero.

Quale tu volas nocar me?"

Lore l'ogrino probis intruzar en la domo per forco e forsar la pordo, ma el ne povis lo. Pose el komencis instigar lu ad apertar la pordo per dolca vorti, ma il ne konsentis e pro to el decidis ruptar la pordo per elua siso, ed el surmenis sua forci til ke elua vesto esis lacerita e la sango fluis abundante de el.

Lore el renunciis de la domo di Hadidan ed iris a shu-rapecisto por igar lu sutar elua vunduri. Pos to el retro-iris a sua habiteyo e plendis pri sua dolori. Ibe el restis dum un semano sen livar ol til ke elua vunduri esis kuracita ed el tormentesis da hungro.

Pose el for-iris por serchar Hadidan e kaptar lu e kalmigar elua dursto pro venjo.

Hadidan promenabis a la fertila rivo di la fluvio ube on plantacas meloni e kukombri³⁾ ed el deskovris lo, kande el sequis flarante ilua pedo-traci. El surprizis lu ibe ed il vidis el de-fore e pavoregis pro sua vivo, nam ne existis ibe fera domo, qua povis protektar lu de ca granda dizastro, ed il ne savis agar ulo altra kam selektar granda, reda aquo-melono e kavigar olua internajo por celar su en ol e lasar el arivar. Ma il ne sucesis celar su de elua regardi per suficanta rapideso, tale ke el audis lu de extere la melono ed el proximigis su a ca aquo-melono, levis e sukusis ol e dicis:

"Shirtran, birtran⁴⁾) ... el semblas audar Hadidan ..."

Pose el violace apertis l'aquo-melono ed ek-tiris lu, katenizis lu per kordi e fera kateno e fixigis lu an sua korpo e tale koaktis lu venar kun el ad elua habiteyo. Ibe el volis manjar lu kun elua filiï e jugar ilua saporo. Arivante el demandis da sua filiino varmigiar la barelatra forno⁵⁾ exter la domo ed el dicis:

"Me volas for-irar ed akutigar un de mea denti por manjar Hadidan per ol."

El livis sua domo ed elua filiino komencis acendar la forno. Kande

el esis okupata pri to, Hadidan leveskis e persequis el pos ke il ipse sucesabis des-ligar la kordi, ed il pulsus el ad infre en la forno, ed el brulesis e mortis.⁶⁾

Pose il turnis su vers sua domo ante la ri-veno di l'ogrino ed il klozis sua pordo ed acensis la plata tekto. Pos ke l'ogrino akutigabis sua dento, el retro-iris a sua habiteyo e kande el flaris l'odoro di rostita karno el supozis, ke elua filiino pozabis Hadidan en la forno e ke il esus ja rostita. El proximigis su a la forno e prenis peco de karno di sua filiino e devoris ol e pose el prenis duesma ed ankore plusa til ke el esis saturigita. Pos to el komencis serchar sua filiino por ke el devus manjar la restaĵo, ma el ne trovis el. Lore el atencis la mi-brulita vesti di sua puerino e nun el certesis, ke Hadidan pulsabis el en la forno e ke el ipse ne esis manjanta ulo altra kam la karno di sua filiino.. El laceris sua vesti pro chagreno, frapeskis sua vizajo ed arachis sua hari. Pose el livis sua habiteyo ed iris vers la domo di Hadidan e kande el atingis la domo, Hadidan vidis elua veno, nam il acensabis la plata tekto quale se il expektabus el ed il dicis ad el:

"Shirnat, birnat⁴⁾) ... el manĵis sua filiino,
shirnat, birnat... agez quale tu deziras.
Irez a la pordo dil kastelo, ne importas,
abandonez me nun!
Mea domo es konstruktita ek fero,
Quale tu volas nocar me?"

Tale il duris mokar e ridar pri el ed atakar el per sua sarkasmi, ed el esis tante forte afektita per to, ke el kreveskis e mortis.

*

Ni asistis che vi e nun mustas retro-irar. Se nia domo esus proxima, ni volus ad-portar a vi kargajo di sika vitberi.⁷⁾

Expliki.

- 1) La nomi di la tri frati: Hadidan, Nachilan e Kasiban esas linguala derivi de l'Araba nomi por la konstruktala materii di lia domi. "Kano" anke povas signifika speco di gramin: Sorghum halepense. Dum la tempo dil rekolto on fakte erektas kabani ek

branchi e gramini por la guarderi dil agri, e lia habitanti esas ofte tre pavoroza pri pasar la nokti ibe. La motivo pri tri domi konstruktita ek diferenta materii esas bone konocata en Europana rakonti pri animala atakita da volfo, qua facile destruktas domi de plumi, palio o similajo ma ne povas vinkar domo de stoni.

- 2) La nomo di ca ogrino esas "Damia", nomo derivita de "dam": sango, pro ke el kustumas manjar la karno di la homi e drinkar lia sango. El esas famoza en la folkloro di Mosul. Simila ogrini trovesas anke en la rakonti di altra Araba landi sub la generala nomo "ghul". Li esas demoni kun parte animalatra e parte homatra atributi e qualesi e li minacas la homi en solitara loki exter la urbi e vilaji od en la dezerto.
- 3) La fertila rivo-regioni alonge la granda fluvii Eufkrat e Tigris nomizesas en la Irakana dialekto: "Sharuq".
- 4) "Shirtran, birtran" esas vorti sen signifiko en l'Araba linguo. Li devas komprenesar kom la "linguo" di la Damia. Kande Hadidan pose mokas pri l'ogrino il uzas "shirnat, birnat" e tale il od ne bone memoras elua parolo-maniero od deziras igar elua vorti ridinda.
- 5) La mencionita forno por bakar pano nomizesas "tannur". Ol trovesas til nun en Irakana vilaji e pre-urbi. Olua formo similesas barelo sen fundo e sen kovrilo ed ol konsistas ek reda brulita argilo pozita en kavajo di simila formo sub la tero. Kom fundo on pozas kelka stoni en la subterala kavajo, qua ofte esas juntita per paseyo kun plusa mikra kavajo por forigar la fumo de la kombustebli esanta ligno, branchetligno e hakita palio. La dina pano di Mosul esas tre bonsaporanta e famoza. Ol bakesas en tala "tannur" en formo di granda, ronda fladi. Generale on havas diferanta "rosto-kavajo" por la karno.
- 6) La motivo pri pulsar malicoza ogrino o sorcistino en la forno esas bone konocata en plura Europana landi, Amerika e Japonia e trovesas anke en altra Araba landi.
- 7) Mikra friandaji apartenas a la gastigemeso dum konversado o rakontado en Araba familii e mem en plu povra medii on kompras

specale por la vintro sat granda provizuro de sikigita kerni de diversa frukti, nuci e sika vitberi.

MOVEZ TU, HO BASTONO.¹⁾

On rakontas, ke ul ligno-hakisto vivis dum anciena tempo kun sua spozino e sua filiino en mikra domo en la vicinajo di foresto. Ca ligno-hakisto kustumis levar su de la dormo ante la jornesko e marchis kun sua hakilo a la foresto por hakar e koliar la branchet-ligno di la foresto, sonigante: "Ku, ku, ku, tak, tak, tak."

Vivis en la foresto ul vertuoza e pia viro. Il kustumis levar su de la dormo ante la jornesko pro dicar sua prego e gloriizar Allah, e la koliado e la "ku, ku-ado" jenis lu en lua devocala exerci. Kande la ligno-hakisto ulnokte preter-pasis por irar a sua hako-laboro, il dicis a lu:

"Ho homo, pro quo tu sempre facas bruiso kun ku, ku, ku?"

"Mea maestro, me esas povra e ne posedas irgo altra kam ca hakilo."

"Bone, mea filio, prenez ca gamelo e, mea filio, se tu bezonas repasto, dicez a lu: "Cherpez tu plena, ho gamelo."

Tale la ligno-hakisto retro-iris kun la gamelo en sua manuo, ma ante ke il atingabis sua domo e sua spozino e filiino, il dicis a su ipsa:

"Sendube me bone komprenis la signifiko di la parolo di ca vertuoza homulo."

Lore il sideskis sur la sulo e dicis: "Cherpez tu plena, ho gamelo!" e la gamelo plenigis su hastoze kun peceti de pano en buliono, sauco spicizita kun diferanta forta kondimenti, peci de maiz-pano e karno. La joyo di la ligno-hakisto esis grandega, ed il manjis til ke il esis saturita. Pose il iris a sua domo e dicis a sua spozino:

"Nun la feliceso venis a tu. Tu nur devas dicar a ca gamelo: Cherpez tu plena, ho gamelo!"

E la muliero dicis a la gamelo: "Cherpez tu plena, ho gamelo!" Ed ol plenigis su kun peceti de pano en buliono, sauco spicizita kun

diferanta forta kondimenti, peci de maiz-pano e karno. El manjis ed elua filiino manjis ed elua filiulo²⁾ manjis, e li joyegis ecese. Kelka tempo pasis, e ca felica vivo duris. Ma uldie la ligno-hakisto dicis a sua spozino:

"Ho spozino, ca gamelo multe uzesis ed ol esas brulita. Me volas irar kun ol a la fluvio³⁾ por netigar ol."

"Esez prudenta, mea spozulo! Esus advere plu bona, se tu livus ol en lua stando",

ma la ligno-hakisto insistis. Kande il atingis la fluvio, il trovis ibe la sklavi dil sultano, e li kunprenabis la kavali di la sultano por lavar li.

E li dicis:

"venez e helpez ni e tu recevos salario po tua laboro."

Il dicis: "Quante?"

Li respondis: "Kin piastri."

Ma il dicis: "No."

Li dicis: "Dek piastri."

Il dicis: "No."

Li dicis: "Duadek piastri."

Il dicis: "Aceptita."

Il des-metis sua miserioza vesti ed iris vers la fluvio e dicis a li:

"Lasez mea gamelo esar che vi, ma voluntez atencar ne dicar a lu: "Cherpez tu plena, ho gamelo!"

Tamen, pos ke il enirabis la fluvio li dicis:

"Cherpez tu plena, ho gamelo!"

E la gamelo plenigis su kun peceti de pano en buliono, sauco spicizita kun diferanta forta kondimenti, peci de maiz-pano e karno. Li joyegis e manjis. Kande la ligno-hakisto esis pronta pri sua laboro e questionis li pri la gamelo, li dicis a lu: "Quala gamelo?", e li batis lu per fortega frapi e ne donis a lu la salario po la lavado dil kavali.

Il retro-iris en miserioza stando a sua spozino ed el dicis a lu:

"Ka me ne antee dicis a tu, ke esus plu bona livar la gamelo hike?"

Proxima-matine ante la jornesko la ligno-hakisto marchis kun sua hakilo a la foresto e komencis la hakado kun: ku, ku, ku, ku. Lore la vertuoza viro venis e dicis a lu:

"Quo eventis pri tu?"

Il naracis a lu pri ilua fato. La viro kurajigis lu e dicis a lu:

"Ne importas. Prenez ca ronda latuna pleto⁴⁾ e dicez a lu: Ho pleto, servez varianta dishi!"

Tale la ligno-hakisto prenis la pleto ed il ne povis pacientesar til ke il atingis la hemo, ma dicis dum la voy-iro a la pleto:

"Ho pleto, servez varianta dishi."

E la latuna pleto plenigis su kun buli de pano, peci de maiz-pano, farsizita vito-folii, berenjeni ed altra legumi farsizita kun rizo e karno, rostita karno de muton-yuni, rostita buleti ek bovo-karno spicizita kun alio, ed altra sorti de dishi, e trovesis ultre to anke kukatra disho ek vermiceli rostita kun sukro e kafeo, kazeo e teo. La ligno-hakisto esis joyoza, ed il manjis til ke il esis saturita, nam il esabis tre hungroza. Pose il marchis a sua familio e dicis a li:

"Nun vi devas nur dicar: Ho pleto, servez varianta dishi!"

E li dicis: "Ho pleto, servez varianta dishi!"

Instante la latuna pleto plenigis su kun bela buli de pano, mola peci de maiz-pano, berenjeni ed altra legumi farsizita kun rizo e karno, rostita buleti ek bovo-karno spicizita kun alio, aquo-meloni, farsizita vito-folii ed omnaspeca delicoza dishi ed ultre to esis ibe vermiceli rostita kun sukro e kazeo e teo e kafeo, e li manjis til ke lia ventri extensesis, e la mikra puerulo manjis til ke il preske krevis. Li juis ca felica vivo dum plu kam du monati, ma uldie la ligno-hakisto dicis a sua spozino:

"Me volas irar a la fluvio por netigar la latuna pleto."

"Esez prudenta, mea spozulo, pri sekurigar la pleto. La gamelo for-prenesis de tu per ruzoza maniero."

Ma ilua anno esis sulaudema ed il insistis ed iris a la fluvio. An la fluvio il renkontris la sklavi dil sultano kun la kavali dil sultano. Kande li vidis, ke il venis kun la latuna pleto, li dicis inter su:

"Ca pleto certe havas sekreto quale la gamelo. Esos lo maxim bona, se ni prenas ol de lu."

"Venez e helpez ni e tu recevos salario po tua laboro."

Il dicis a li: "Quante?"

Li dicis: "Du Riali."⁵⁾

Il dicis: "No."

Li dicis: "Tri Riali."

Ma il dicis: "No."

Li dicis: "Kin Riali."

Il dicis: "No."

Il ne acceptis lavar por li la kavali ante ke li ofris a lu un sterlingo (£). Pose il desmetis ilua vesti e pozis la pleto en lia proximeso e dicis a li:

"Lasez ca latuna pleto esar che vi, ma voluntez atencar ne dicar a lu: Ho pleto, servez varianta dishi!"

Tamen quik kande li vidis lu enirar la fluvio, li dicis:

"Ho pleto, servez varianta dishi",

e la latuna pleto plenigis su kun dina, blanka peci de maiz-pano, ronda buli de pano e la maxim bona, blanka e delicoza buli de pano di quadri-angula aspekto. Pluse ol plenigesis kun koquita e rostita karno de muton-yuni e salati ek berenjeni, tomati, kukombri e fabi e diversa speci de supi, de lenso-supu a supu kun la karno di kolombi. Ulte to stacis ibe rostita fisho kun ter-pomi e diferanta speci de meloni e vito-folii, berenjeni ed altra legumi farsizita kun rizo e karno e pasteto farsizita kun kazeo e karno-peceti e pos to venis altra pastetajo e kukatra disho ek vermiceli rostita kun sukro e kazeo e kolda drinkajo preparita ek la sikigita siropo de abrikoti, qua dis-solvesis en aquo e simila kolda drinkajo preparita ek vit-beri e sikigita pruni e kafeo e teo⁸⁾ e mem tobako, nam la sklavi dil sultano kustumis fumar tobako. Se la pleto vakueskis pri irga disho li dicis a lu: "Ho pleto, servez varianta dishi" ed ol plenigis su itere. Kande la ligno-hakisto esis pronta pri la lavado di la kavali e venis por kunprenar sua latuna pleto li dicis a lu:

"Quala pleto, tu viro, tu folo?"

Il retro iris a sua spozino kun afliktita sentimenti, ed el dicis a lu:

"Me savis, ke tu nultempe restos obediema, se nia Siniro ofras a tu sua benedikto. Nun tu devas retroirar a tua ligno-koliado ed a tua hakilo."

La ligno-hakisto marchis itere a la foresto ante la jornesko e

komencis hakar kun "Ku, ku, ku". Lore la vertuoza viro audis lu e dicis a lu:

"Quo eventis pri la latuna pleto?"

Il naracis a lu pri l'eventi, e la virtuosa viro abasis sua regardo a la tero e reflektis longatempe, pose il dicis a lu:

"Me dicas a tu: Prenez ca bastono! E quon to devas dicar a lu?"

Dicez a lu: Movez tu, ho bastono!"

La lignohakisto joyeskis e prenis la bastono, ma il ne povis pacientesar til ke il atingis la hemo e dicis dum la voy-iro a la bastono:

"Movez tu, ho bastono!"

Lore la bastono flugis ad-supre en l'aero e turnis su de supre ad infre e flugis ad ilua shultri e komencis batar lu per fortega, grava frapi. La lignohakisto kuris, ma la bastono persequis lu e batis lua kapo e lua dorso, e pose ol frapis lua plandi sen ke il povis forprenar sua pedi. E la lignohakisto krieskis:

"Ho bastono, cesez, cesez, cesez!"

La bastono dicis a lu:

"Dicez a me: Kalmigez tu, ho bastono!"

Tale ol cesis batar, ed il prenis ol en sua manuo e marchis a la domo e dicis a sua spozino:

"Esez prudenta e ne dicez a ol: Movez tu, ho bastono!"

Ma la muliero vartis til ke la lignohakisto livis la domo pro kelka facendaĵi e dicis:

"Movez tu, ho bastono!"

Ol movis su en l'aero e turnis su ad elua kapo: "Bab, bab", ed el kriegis:

"Forirez, forirez!"

Ma la bastono ne cesis batar, ma plufortigis sua frapi ed ol anke frapeskis la puerino e la puerulo. Li omna kriegis:

"Ve, ve, helpez ni, helpez ni, forirez, forirez."

Fine la lignohakisto eniris e trovis li en ca mala stando e dicis:

"Kalmigez tu, ho bastono!"

Tale la bastono cesis la frapado ma la lignohakisto questionis:

"Quon es la expliko, ke la vertuoza viro donis a me ca malicoza bastono?"

E la muliero dicis a lu:

"La ideo di la vertuoza homulo esis bona. Prenez la bastono e marchez a la fluvio. Esas posibla, ke ol forsan retrodonos a ni la gamelo e la latuna pleto."

La ligno hakisto iris kun la bastono a la fluvio e renkontris ibe la sklavi dil sultano, e kande li vidis la bastono en ilua manuo, li dicis inter su:

"La bastono certe havas sekreto. Esos lo maxim bona, se ni prenas ol de lu quale ni prenis la gamelo e la latuna pleto."

Pose li salutis lu bon-veninta e dicis a lu:

"Venez e helpez ni, e tu recevos salario po tua laboro."

Il dicis: "Quante?"

E pos ke il aceptis lia ofro e konsentis kun li pri du Sterlingi, il desmetis sua vesti ed eniris la fluvio dicante a li:

"Lasez ca bastono esar che vi, ma voluntez atencar ne dicar a lu: Movez tu, ho bastono!"

Tamen quik kande li vidis lu enirar la fluvio, li dicis a la bastono:

"Movez tu, ho bastono!"

Un bastono flugis ad supre en l'aero, ma ol transformesis a duadek bastoni posedanta un extremajo kom bambuo e altra extremajo kom flogilo, e li komencis batar la sklavi dil sultano per fortega frapi. Pose li anke batis la kavali dil sultano. Li omna kureskis e fugis ma la bastoni persequis li. Fine la bastoni koaktis li duesmafoye a la fluvio per sua fortega frapi, e la maxim evoza di la sklavi sollicitis la lignohakisto, ed ilua vizajo atestis quante il jemis pro doloro:

"Ye nomo di Allah igez tua bastoni cesar!"

"Ka vi volas prestar a me la pleto e la gamelo?"

"Yes ni prestos li a tu."

E la lignohakisto dicis:

"Kalmigez tu, ho bastono!"

Pose il fixe tenis la bastono en sua manuo e dicis a li:

"Nun vi devas retro-donar a me la gamelo e la latuna pleto o me volas demandar de mea bastono batar vi."

Li kunprenabis la gamelo e la pleto por manjar pos la lavado di la

kavali, e li donis omno a la lignohakisto. Lore il dicis a la latuna pleto:

"Ho pleto, servez varianta dishi!"

ed il dicis a li:

"Voluntez manjar nun por obliviar la frapi, ma vi devas memorar, ke me havas la bastono che me."

Tale li manjis e drinkis ed esis joyoza. Pose la lignohakisto netigis la gamelo e la pleto e kunportis li a sua hemo, ed ilua spozino ed ilua filiulo e filiino manjis e joyegis. Lia bona vivado ne cesis depos ke li havis la bastono gardanta li, e li divenis richa, e la filio dil sultano spozinigis la filiino di la lignohakisto, ed ilua filiino mariajis la filio dil ligno-hakisto, e li vivis en feliceso e prospero til ke la destruktero di omna plezuri e la exterminero di omna joyi⁷⁾ venis a li.

Expliki.

- 1) La motivo di ca rakonto havas tre vasta difuzo, ma ol rakontesas tre diferante. Ol trovas inter altri en la Norvegiana kolektureo di rakonti kolektita da Asbjørnsen e Moe. Ibe povra puerulo demandas retro-pago da la nordala vento pro ke ol impetuoze for-suflis ilua farino e kom rekompenco il recevas simila magioza donacaji. En Germania (komparez rakonti kolektita da la frati Grimm) tri habila fratuli qui perlernis sua mestieri recevas magioza donacaji kom salario po lia laboro e li perdas e fine retro-recevas li de ruzoza tavernisto simile quale en la Norvegian varianto. Che la West-Afrikana Ashanti-populo (komp arez "African Myths and Tales" editita da Susan Feldmann) on rakontas pri sat egoista patro "araneo" juanta la delicoza manjaji di magioza gamelo nur por su ipsa e trovante pose granda plezuro en la fortega flogado di sua filii e spozino, qui deskovrabis ilua sekreto e destruktabis la magio per tabu-objekti.
- 2) La filiulo ne mencionesis en la komenco di la rakonto.
- 3) Fluvio: la blua Nil. La "gamelo" dil rakonto imaginas kom plado e kasrolo.

- 4) Tabli ne uzesis en Araba hemi en la pasinto. La repasti servesis sur larja ronda pleti ek kupro o latuno.
- 5) Un Rialo esas equivalanta 20 piastri.
- 6) Por faciligar la kompreno di la rakonto por Europana lekteri la orientala dishi indikesis per deskripto. Yen la maxim konocata Araba nomi por mencionita dishi:
 Mahshi: legumi farsizita kun rizo e karno.
 Kofta: rostita buleti ek bovo-karno spicizita kun alio.
 Konafa: vermiceli rostita kun sukro e kazeo.
 Khushaf: kolda drinkajo preparita ek sikigita frukti quale vitberi e pruni dissolvita en aquo. La nomo havas Persiana origino.
 Khosch ab signifikas "dolca aquo".
- 7) Destruktero di omna plezuri ed exterminero di omna joyi: poeziala deskripto di la morto, uzita en multa Araba rakonti.

LA RAKONTO PRI LA FILIO DIL REJO E LA TRI YUNINI.

On rakontas, ke tri yunini vivis dum anciena tempo. Lia gepatri esis mortinta e la matro legacis a li spindelo, texo-mashino e filif-roto. Singlu de li prenis tala utensilo e pose li komencis laborar per to por obtenar salario de la homi e ganar sua entrateno. Ulnokte li sidis kune e konversadis ed esis zeloza pri sua labori. E hazardoze la filio dil rejo pasis avan lia domo e vidis la lumo di la lampo. La nokto esis preske pasinta, ed il turnis vers la pordo di la lumizita domo, spektis tra fenduro ed askoltis la konversado di la yunini, qua semblis a lu savinda. Il audis quale un de li dicis:

"Se la filio dil rejo prenus me kom spozino me volus facar belega tapiso ube il povus sidar kun omna soldati di sua korpo-gardo."
 E l'altra dicis:

"Se la filio dil rejo prenus me kom spozino me volus bakar a lu grandega bulo de pano suficanta por saturigar lu ed omna soldati di sua korpo-gardo."

E la triesma dicis:

"Se la filio dil rejo spozinigus me, me volus ofrar a lu peco de oro

e peco d'arjento."

Lore la filio dil rejo ridetis e dicis a su ipsa:

"Esas advere desfacila por la filio dil rejo kredar pri la realigo di ca sonji. Me volas spozinigar ca yunini unu pos altru e ni volas vidar quon li agos pri lia promisi."

En la matino di la sequanta dio il sendis kuriero a la maxim evoza de li e demandis el kom spozino. El joyoze acceptis la mesajo ed iris a lu. El esis felicegá e ne savis quon la futuro celis de el. Pos ke el pasabis la nokto che lu el kredis divenor la Siniorino di la kastelo. Ma kande la matino aparis, la filio dil rejo dicis ad el:

"Nun voluntez komencar la texado di tapiso sat larja por me ed omna soldati di mea korpo-gardo."

El surprizeskis multe e komprenante la sekreta penso di la demando el dicis kom pretexto:

"Allah grantez longa vivo a mea Sinioro.¹⁾ Omno quon me dicis esis nura vorti sen valoro. Me abandonis me a ca babilado pro ke me havas inklineso tale kurtigar la lente pasanta tempo. E me interruptis la enoyo per sen-pensa jokado kun mea fratini e ne intencis dicar per to ulo reala. Dum anciena tempo la poeti dicis: La parolado dil nokto nihiligesas da la jorno."

E la princo respondis ad el:

"Me nur igis tu venar a mea kastelo e spozinigis tu por vidar quale tu volas realigar tua parolo. Me ne pensis, ke tu jokis, e pro ke me deskovris tua mentio e fanfaronado e tua ne-kapableso satisfacar lo promisita tu nun retro-irez a tua familio sen ke irgu kompatez tu. Tu esas divorcita."²⁾

Pose il querigis la duesma yunino, igis vokar el a su e facis mariajo-kontrato kun el, ma eventis pri el to quo eventis pri elua fratino, ed el retroiris a sua hemo kunportante la deklaro dil divorco.

Pose il spozinigis la triesma yunino, e kande la matino venis il volis nihiligar la nokto dil arivo-procesiono dil fiancitino³⁾ e dicis ad el:

"Ube esas la peco d'oro e la peco d'arjento?"

Ed el dicis:

"Allah dotez mea Sinioro, l'Emiro, per vigoro e povo. Advere

me ne intencabis expresar ulo reala pri peco d'arjento e peco d'oro, ma me volis aludar, ke Allah grantez a lu filiino e filiulo, qui povus esar en ilua okuli mea peco d'arjento e peco d'oro."

La princo admiris la vivaceso di elua mento. Il acceptis elua exkuzo e la yunino restis sub ilua protekto. La mariajo-kontrato kun el duris pri valideso, ed il ne lasis el seque elua fratini. Dum ke la tempo pasis, il admireskis elua beleso, elua karaktero e l'amindeso di elua konduto, ed el esis felica pro la altestimo e glorio, quin il jene-roze grantis ad el e pro la plezuroza vivo. El ne povabus revar, ke el devus atingar ulo quon la fratini perdis.

Pos plu kam du monati l'indiki di gravideso aparis che el ed elua fratini envidiis el. Li esis certa, ke elua feliceso esus perfekta e ke la tenera amoro di elua spozulo augmentus, se el esus benedikita pri filio tale ke el pos to divenus la Siniorino di la kastelo e la posederino di la krono en la futuro. Pro to li sekrete pensis pri plear intrigo ad el e profitar l'okazono di elua parturo, preparante to quo segun lia espero devus rezultar en la ekpulo di lia fratino de la kastelo dil rejo ed en elua retroveno a texomashino, spindelo e filif-roto. La fratino parturis jemeli de maskula e femina sexuo quale el yernabis pri to e quale elua spozulo dezirabis.

Lore un de la fratini prenis li pretendante, ke el volus prizentar li a lia patro, ma el ekportis li de la kastelo per ruzo e pozis li avan la pordego di moskeo segun la kustumo pri abandonar trovita infanti ed infanti sen patro.⁴⁾ Dume la altra fratino pozis paro di mikra hundi en la bersilo kun aprobo dil akushistino por substitucar la jemeli. Pose el envolvis li en lanji, pozis li sur arjentea pleto e sendis li a la Emiro. Ed apene la Emiro regardabis li, kande ilua viza-jo nigreskis. Ilua emoci forte ecitesis ed il imperis en-terigar li instante. Pose il hastoze retro-venis a la kastelo ed imperis ekportar ilua spozino instante por ke el retro-irez ad elua familio ed elua fratini. Ma la lamentinda yunino sentis, ke ruzo eventis ed el indulgeme toleris la chagreno e konfidis elua fato ad Allah la unika ed omnopovanta. El savis, ke ne existis irga posibleso ri-justigar la kozo ed aparigar la vereso ante ke la gefilii esis en elua posedo od el savus lia sejourneyo.

Kande el livis la kastelo dil Emiro el ne deziris retro-irar a la domo di elua fratinis, ma el kunprenis juveli, ornivi, arjento ed oro⁵⁾ ed el iris e iris til ke el atingis vilajo situata an la rivo dil maro. Ibe el lokacis a su domo supervidanta la maro ed el engajis servistulo e servistino. Pose el konoceskis viro inter la honesta komercisti timanta Allah e konfidis a lu elua restanta richeso por ke il laborez per ol e lassez ol augmentar, ed il agis en la maxim bona maniero segun elua deziro e retrodonis ad el la profito. La maxim multa hori di elua libera tempo el kustumis pasar per sidar e REGARDAR la surfaco di la blua aquo ed la mikra barki dil peskisti okupata pri lia laboro. Elua anmo esis trista ed elua pensado esis par-devota ad elua filii e lia nefelica stando. Uldie el vidis quale peskisto jetis lua reto en la maro ed il havis ye sua latero filiulo e filiino remarkinda pri indiki de nobleso ed inteligenteso e nedeskriptebla beleso. Ma li esis envolvita en meskina, konsumita vesti e semblis esar absorbata da chagreno e desfeliceso. Elua kordio palpiteskis pro afecionoza amo, kande el memoris per li elua propra filii ed el demandis de elua servistino advokar la peskisto ed ilua filii, e kande li prizentis su el questionis la peskisto pri l'origino di ilua du filii ed el ne savigis a lu, ke la du similesus a la filii de elua karno e sango. Tamen il ne facis ulo altra kam konfesar la vereso, dicante:

"Me ne apartenas a ti qui esas benedikita pri filii ed uldie ante quar yari me pasis ye mea voy-iro la pordego dil moskeo e vidis ca du filii envolvita en lanji sur la solio dil pordego. Li dolorigis me e me surprizeskis pro lia dolca kalmeso e lia beleso, ma pro ke me esis povra, me hezitis kunprenar li. Tamen me pose dicis a me ipsa: Advere, ta qua igitur li enirar la vivo anke prokuros a li provizi,⁶⁾ e me turnis a li, prenis li e celis li sub mea dina mantelo ed iris kun li a mea hemo decidante divenor a li la maxim bona patro mem se me esus koaktita fortranchar mea propra karno por nutrigar li e hike tu vidas li avan tu."

La matro divenis konvinkita, ke el sendube havis elua propra filii koram su pos ke el questionis lu pro la lanji en qua li esis envolvita, kande il trovis li ed il dicis, ke li ankore esis en lua posedo ed il

deskriptis omno quon il savis pri to e donis ad el ankore altra simila pruvi. Lore elua kordio forte atraktesis da li ed el dicis a lu:

"Donez a me ca du mikri!"

El persuadis lu per abundanta rekompensio e dicis, ke el volus igar lia futuro plu prosperoza kam la futuro expektenda por li, se li restus che lu e se il amus li, il devus donar li ad el pro ke el ne posedis filio e havis suficanto por nutrigar li. Cetere il esus permisata vidar li irgekande il deziris. Ed il konsentis pos granda esforci e portis kun su la rekompensio quan el donabis a lu e livis la du infanti sub elua protekto.

Pos kelka tempo l'Emiro, la spozulo, deziris facar turo en la rejio di ilua patro por inspektar lua stando e la vivo di la civitani. Hazarde il trapasis la vilajo ube ilua spozino vivis. Kande il iris en rejala procesiono kun sua eskorto il observis inter la spektanti mikra puerulo e mikra puerino gardita da servistulo e servistino, e li esis ecese bela e gracioza. Lore ilua kordio atraktesis da li ed il senteskis varma patrala afeciono. Pro to il igis la rejala procesiono haltar, advokis li e questionis li pri lia patro e lia familio e li respondis:

"Ni esas orfani e ne posedas patro ma ni vivas sub la protekto di nia matro e ne posedas altra parento ecepte el."

Lore l'Emiro decidis renkontrar lia matro, ma il gardis ca sekreta intenco por su ipsa e sendis un de ilua konfidenkala servisti ad el pro la permiso renkontrar el. El konsentis pri ilua deziro savante, ke il esis elua spozulo. Pose il venis ad el, ma el refuzis parolar kun lu ecepte dop la velo. Li konversis longatempe. Fine il pregis el donar a lu la puerino e la puerulo por ke il edukez li kom rejala filii, nam li donabis a lu tante bona impreso, ma el respondis a lu per deco e nobla parolo-maniero nur trovebla che reji, ke el posedis nulo altra inter la perisiva posedaji di la mondo kam ca du filii. Se il for-prenus li de el to similesus a for-prenar elua kordio ek la pektoro. L'Emiro manifestis lua kontenteso pri elua parolo e pregis pri la permiso adiar. Ilua kordio ligabis su a ca muliero parolanta a lu dop la velo sen ke il savis, ke el esis ilua spozino.

Tam balde kam il facabis aranjury en la rejala metropolo il sendis ad el mesajo por demandar el kom spozino, ed el konsentis pri to.

Pose el venis a lu ye mariajala procesiono. Dum la nokto, kande el permissis a lu REGARDAR elua vizajo,⁷⁾ il trovis, ke elua trairi ne esis stranjera a lu e subite la pasinto vekeskis en ilua pensi, ed el hastis desvelizar a lu la vereso naracante a lu detaloze elua fato e la eventoj pri la furto de elua filii e quale el deskovris li. L'Emiro repentis ilua negliemeso pri el e multe joyegis pri elua retro-veno a lu ed ilua okuli esis ravisita pro ilua filii, qui arivis che lu sen intenco e sen konvenciono.

La ruzoza fratini savis nulo pri la retro-veno de lia fratino a la kastelo, ma el ipsa komencis sendar a li donacajj e donajj pro Allah e por obtenar lua benediko e lua kontentigeso. Tale eventis pri la tri fratini e l'Emiro.⁸⁾

Explicii.

- 1) "Allah grantez longa vivo a tu" esas multe uzita formulo dil dankemeso e veneraco. Ol anke existas en Grekia kom "Multa yari (a tu)".
- 2) En Islam la divorco esas permisata, se gespozj ne povas kunvivar harmonioze, nam la matrimonio esas civila kontrato. La unfoya enunco de "talaq" (: tu esas divorcita), quale en ica rakonto, ne signifikas perfekta divorco. La spozulo povas repentar ilua decido dum periodo de tri monati ed invitar el a retro-venar, se el konsentas pri to. Se la "talaq" enuncesas tri foyi, la divorco divenas perfekta. La libereso pri divorco mis-uzesis en kelka Islama medii, ma cakaze on agis kontre la legaro dil Korano e la tradicioj, qui favorigas stabileso dil familio-vivo ed exhortas a ri-koncilio, se irge posibla.
- 3) L'arivo-procesiono de la fiancitino eventas kelka dii o semani pos la mariajala kontrato facita inter la fiancitulo e la tutelanto de la yunino. En la procesiono partoprenas parentini ed amikini de la fiancitino, qui kantas e joyoze klamas e kelkafoye on anke havas muzikanti. Se la fiancitino posedas nula parentulo el ipsa facas la kontrato kun sua futura spozulo.
- 4) Ca kustumo ankore existas. Che la Kristani on pozas tala infanti

- avan la pordo di kirko, esperante, ke pia homi trovez ed edukez li.
- 5) Segun la Islama legaro la mariajita homino mantenas elua ekonomiala nedependeso en la matrimonio, e se el forsendesas da la spozulo el kunprenas omna donacaji e la richaji ed de irga heredajo ed de ilua pago okazine la kontrato, la talnomizita preco po la fiancitino.
 - 6) La pekisto aludas per ca vorti la deala predestino.
 - 7) Dum anciena tempi la fiancitino venis velizite a la domo di elua futura spozulo ed il ne esis permisata regadar elua vizajo ante la sequanta nokto.
 - 8) La motivo di ca rakonto trovesas en la famoza kolekto: 'Rakonti de mil ed un nokti'. Nombroza varianti existas en diferanta Araba landi ed en Europeana rakontari. La orientalistoj Socin (1882) kolektis varianto en Mosul. La komenco havas similesi kun la teksto prezentita da Ahmed Al-Sufi. La plu evoza fratino ibe anke donas admirinda expliki pri lia fanfaronaji, asertante, ke li pensis pri "la tendo dil cielo e la tapisoj dil tero", kande li promissabis prokurari a la filio dil reĝo od grandega tendo od larĝega tapisoj. La duro di ca Mosul-varianto kontenas plurajn stranjajn motivojn.

LA RAKONTO PRI LA SKARABEINO.¹⁾

Eventis to ĉu predestinesis en fido ad Allah. Dum anciena tempo la skarabeino vivis en mikra domo konvenanta ad el. Uldie kande el balayis la korto dil domo el trovis un Para,²⁾ pose el deskovris altran Para, kande el balayis la koridoro e pluse, kande el balayis la ĉambro e quaresma, kande el balayis la koqueyo, e tale pokope kolektis mikra sumo de Para-monetoj. El celis li til la tempo dil bezono.

Ed uldie el prenis ĉu mikra sumo de Para ed iris a la butikoj dil parfum-vendistoj e kompris a sia redaj fardoj, blanka pudro ed unguento di antimonio³⁾ por nigre fardizati la okulojn. Pose el retro-iris a sia domo e fardizis sia vangojn per la redaj fardoj e fardizis sia

brovi per antimonio e pudrizis sua vizajo e ligis mikra peco de tuko kom velo cirkum sua kapo e sideskis sur la solio di la domo.

Lore la spicisto pasis avan el e dicis ad el:

"Ho skarabeino, me vidas tu sidar en la pordo quale se tu dezirus spozulo?"

E la skarabeino respondis a lu:

"Yes."

Il dicis ad el ridante:

"Ka tu deziras me?"

Ed el dicis:

"E quon tu volas facar por me?"

Il dicis ad el:

"Me volas pozar tu sur tabuleto e vendar tu."

Yen la skarabeino iraceskis e respondis a lu:

Tua matro esas skarabeino, advere el esas skarabeino. Ho, ke la mulino povus ped-frapar el.⁴⁾ Me esas blanka e pura e mea vangî havas karmezin-reda koloro, me interdiktas tu REGARDAR me."

E la spicisto livis el ed iris vers sua hemo.

Pose la Kadi⁵⁾ pasis, kavalkante blanka mulino ed il esis voyajanta a la tribunala domo. Kande il vidis el sidar talmaniere, il dicis ad el:

"Ho, skarabeino, me vidas tu sidar en la pordo quale se tu dezirus spozulo?"

El dicis:

"Yes."

Il dicis ad el jokeme:

"Ka tu deziras me?"

El dicis a lu:

"E quan tu volas facar por me?"

Il dicis ad el:

"Me volas aplastar tu per la kaudo di mea yuna asno til ke tu mortos"

Yen el emoceskis pro indigno pri lu e respondis:

"Tua matro esas skarabeino, advere el esas skarabeino. Ho, ke la

mulino povus ped- frapar el. Me esas blanka e pura e mea vangi havas karmezin-reda koloro, me interdiktas tu regardar me."

Ed il livis el ed iris vers sua loko ridegante.

Pos kelka tempo la parfum-vendisto pasis avan el ed il havis sua sako por la vari sur la shultro. Il fixe regardis el quale el esis sidanta ed il volis igar el pudoroze rededkar pro to e dicis ad el:

"Ho, skarabeino, me vidas tu sidar en la pordo quale se tu dezirus spozulo?"

El dicis:

"Yes."

Ed il dicis:

"Ka tu deziras me?"

El respondis a lu:

"Quanta pekunio tu volas kolokar tale, ke me aceptus tu e quon tu volas facar por me?"

Il dicis:

"Me esas parfum-vendisto, me pozos tu en la sako e vendos tu.⁶⁾

Yen el iraceskis pro ca respondo e dicis a lu:

"Tua matro esas skarabeino, advere el esas skarabeino. Ho, ke la mulino povus ped-frapar el. Me esas blanka e pura e mea vangi havas karmezin-reda koloro, me interdiktas tu regardar me."

Il livis el ed iris sua voyo.

Ed el restis sidanta en ca maniero, til ke granda rato pasis avan el ed il staceskis e parolis kun digno a la skarabeino dicante:

"Ho, skarabeino, me vidas tu sidar en la pordo quale se tu dezirus spozulo?"

El dicis a lu:

"Yes."

Ed il respondis ad el:

"Ka tu deziras me?"

El dicis:

"E quon tu facos por me?"

Ed il respondis dicante:

"Me volas spozigar tu e donar a tu manjaji e portar a tu mielo de la domo di la sultano."⁷⁾

Lore la skarabeino aceptis tala ofro, e la rato preparis por el la kontrato dil matrimonio, e li vivis kune e la rato komencis furtar por el graso e mielo, nuci e mandeli, pistachi, avelani e figi de la butiki dil spicisti e donis li ad el ed el vivis en granda splendideso.

Uldie la rato iris a la kastelo dil sultano ed eniris la domo di la provizuri ed acensis mikra pota de argilo kontenanta mielo ed il tenis en sua manuo fingro-chapo ek nuco e fingro-chapo ek avelano, qui ambi devis plenigesar, ma ilua pedi glitis ed il falis en la argila pota e sufokis e mortis.

Pos kelka dii la servistino eniris dezirante prenar kelka mielo, ma kande el regardis l'internajo di la pota el klamis por sokurso pro pavorego:

"Nobla Siniorino, nobla Siniorino. Quante grande, tante granda il esas, ilua kapo esas quale argila bulo por vazo, ilua okuli esas quale du Masria⁸⁾ ed il regardachas me."

Lore la servistulo eniris ed inspektis la pota trovante, ke la rato mortis en la mielo. E li ekportis la argila pota e forjetis ol sur la voyo. Ol ruptis e la mielo ek-fluis e la rato jetesis sur la sulo.

La skarabeino expektabis la riveno di sua spozulo til la vespero, ma il ne venis, ed el livis la domo kun sua filii e serchis lu, e la tempo pasis e fine el venis a la voyo avan la kastelo dil sultano ed el deskovris sua spozulo, la rato, sufokita e pozita sur la sulo dil voyo ed ilua kadavro esis kovrita da polvo. Pose el retro-iris a la domo kun sua filii e komencis deplorar lu e ploreskis e frapis sua vizajo e klamis lamentante:

"Me renuncis la spicisto e renuncis la parfumvendisto e renuncis la Kadi super omna Kadi⁹⁾ e me amoreskis rato."

Ed elua filii respondis ad el plorante:

"Quanta difero, quanta difero, quanta difero!"

Ed el ploregis e klamis:

"Me renuncis la spicisto e renuncis la parfum-vendisto e renuncis la Kadi super omna Kadi e spozigis la rato."

Ed elua filii, la orfani, iteris:

"Quanta difero, quanta difero, quanta difero!"

*

Ni asistis che vi e nun mustas retro-irar. Se ni posedus kargajo di sika vit-beri ni volus partigar ol inter la askoltanti.⁹⁾

Expliki.

- 1) La skarabeo esas ne-ordinara animalo en la Irakana fabli e rakonti ma existas proverbo en Mosul pri skarabeo levanta sua pedeti, kande la kavali dil sultano devas recevar sua huf-feri. La motivo di ca proverbo trovesas en la rakonto "Skarnbassen" (la skarabeo) da la Dana poeto H. C. Andersen. Kolekturo di rakonti de Tunizia libere ri-naracita en la Dana linguo da E. V. Brandt kontenas anke rakonto pri skarabeino serchanta la spozulo, ma la kurtezemi esas diferanta animala e fine el elektas cikado, elua kuzulo, qua mortigesas da stono, kande il joyigas el per ilua dolca muziko. En Turkia (segun analizo di Turka rakonto-tipi da Eberhard e Boratov) on rakontas pri mariajo-deziranta limako, qua fine acceptas rato kom spozulo.
- 2) Para: mikra Turka kupra moneto.
- 3) La Araba nomo di ca antimon-fardizo por la okuli esas "Kohl", simila fardizo ja uzesis da l'anciena Egiptiani. Che la Semidala populi on kustumas insultar la gepatri di ula persono, quan on volas blamar. Che la Judi on freque akuzas la patro, dum ke la Arabi preferas donar la chefa kulpo a la matro. En la Islama tradicioni trovesas talnomizita "hadith" o dicajo di la profeto Mohammed, ke okazione la lasta judicio omna homi devus responsar pri su ipsa e sua agi sub nomo indikanta lia matro (exemple: Ibrahim Ibn Fatima, Ibrahim, la filiulo di Fatima) dum ke li nomizesas en lia terala vivo kom filii di lia patro (exemple Ibrahim Ibn Ali, Ibrahim, la filiulo di Ali). Se ul homo esis bonkordia e timis Allah, lua matro esas maxim honorinda, ma se lu esis mala homo la matro devas blamesar. La skarabeino savas, ek el esas de inferiora origino kompare a la viri qui volas kurtezar el, ma kande li mokas el pos demandir el kom spozino el reprochas a li ke lia propra origino esas egale inferiora e ke lia matri, la skarabeini, nur meritas ped-frapesar.

- 5) Kadi: Mohamedala judiciano. Omna sat granda urbo posedas sua propra Kadi, qua studiis la Islama legaro en skolo por alta religioza studii o mem Islama universitato quale exemple Al Azhar en Kairo. La Kadi di la rakonto esas probable la Kadi de Mosul e pro to tre importanta, tale ke la skarabeino pose nomizas lu kom "Kadi super omna Kadi".
- 6) La parfumvendisto ne volas dicar, ke la skarabeino povus utilisar kom varo vendinda, ma se il pozus el en sua sako el certe perisus pos kurta tempo e pose el vendesus kun sua vari kom ne-atencinda sordidajo (personala komunikajo da Ahmed Al-Sufi). Altralatero Tawfik Canaan mencionas en ciencala diserturo pri la superstico che la habitanti di Palestina, ke parti de skarabei uzesas kom amuleti. Kredeble tala kustumo obliviesis che la Irakani, ma ca rakonto ankore memorigas ol.
- 7) La rato-spozulo esas advere de inferiora origino, ma il posedas nobla kordio e povas felicigar el.
- 8) Masria: granda anciena moneto de Egiptiana origino. Ol portesis a Mosul da komercisti vizitinta Egiptia ed uzesis pose en la lokala merkato.
- 9) Komparez rakonto 2, expliko 7!

LA VIRO ED ILUA HUNDO.

Ul viro iris kun sua hundo a la foresto por chasar. Kande il par-kurabis longa disto a la profundeso di la foresto, il venis a sikeskita arboro e vidis abeli cirkum olua somito. Lore il prenis du peci de ligno e frotis li, l'una kontre l'altra, til ke fairo formaceskis.¹⁾ Pose il kunligis fasko de sika gramini, incendis ol per la fairo ed acensis a la somito di l'arboro por ek-pulsar la abeli e prenar la mielo. Kande il proximeskis la nesto di la sovaja abeli, la hakilo falis ek ilua manuo ed il kriegis pro iraco:

"Quala dizastro, quante me dezirus, ke ica hundo esus homala ento e povus prizentar a me la hakilo e faciligar mea laboro." Ma la hundo agis nulo altra kam adoptar la hakilo, acensar l'arboro e prizentar ol a lu. Talmaniere la viro povis kolektar la tota mielo

de la nesto dil abeli e decensar de l'arboro a la sulo. Kande il arivis a la sulo, la hundo dicis a lu:

"Ne naracez ad irgu quon me dicos a tu!"

Lore la hundo docis a la viro la lingui di la quar-peda animali, di la uceli ed di omna reptanta bestii.²⁾ Pos to la hundo dicis a lu:

"Nun tu konoceskis omna ca lingui, ma tu ne darfas naracar ad irgu pri to, pro ke tu mortos, se tu naracos lo ad irga homo."³⁾

Kande il atingis ilua hemo, la patro di ilua fiancitino advokis lu e pregis lu pektar la haro di sua kapo. Il dicis a lu:

"Me audis ed obedias, mea onklo."⁴⁾

E dum ke la viro pektis la haro di la patro di ilua fiancitino, il audis quale nigra formikino dicis ad elua fratino, qua portis blanka formiko⁵⁾ en lua boko e falabis kun ol a la sulo: "Esez prudenta por ke tu ne falez a la tero e violacez tua kolo!", ed elua fratino respondis:

"Me ne violacis mea kolo, ma la blanka formiko ruptis elua kolo."

La viro rideskis, ma la patro di ilua fiancitino divenis iracoza e dicis a lu:

"Ka tu ridas pri irgo ye mea kapo?"

Il dicis: "No, mea onklo."

Ed il dicis a lu: "Quala kozo esis ridinda?"

Il dicis: "Nulo, per Allah."

Ma il dicis a lu: "Askoltez, tu devas dicar a me pro quo tu ridis."

Lore la viro dicis a lu:

"Mea onklo me pregas tu per Allah, ka tu volas dispensar me pri mencionar la kauzo?"

Ma il dicis a lu: "Per Allah, se tu ne naracas a me pro quo tu ridis me nultempe volas spozinigar mea filiino a tu."

Ed il dicis:

"Per Allah,⁶⁾ me ne ridis pri irgo che tu. Do ne pensez pri refuzar a me tua filiino kom spozino."

Ma il dicis:

"Od tu informas me od tu ne mariajos el."

Cafoye la viro tacis dum tempeto quale se il pripensus la kozo, pose il dicis a lu:

"Ho, kara onklo, se me naracus a tu pro quo me ridis, me mustas mortar e ne duros vivar."

Ma la patro di ilua fiancitino dicis a lu:

"Me avertis tu e se tu ne volas informar me, me ne donos a tu mea filiino."

Lore il respondis:

"Grantez a me ajornar lo til la matino."

Pose il reflektadis dum la tota nokto. Il sentis, ke il amoris la filiino di ca viro, e ke ilua vivo ne valorus a lu sen el, se il nun repulsus explikar a lu pro quo il ridis. En la matino il konfesis a lu quo eventis inter lu ed ilua hundo ed il naracis pri la solena promiso demandita da la hundo pos docir a lu omna lingui. Pose il dicis a lu quo eventis inter la du formikini e ke to esis la kauzo di ilua rido e ke il refuzis revelar la sekreto pro ke il devus mortar. Ed apene il finabis ca parolo a la patro di ilua fiancitino, kande il mortis ed abandonis la vivo.

Expliki.

- 1) Segun anciena kustumo l'Araba beduini produktis fairo per movigar bastoneto de harda ligno en truo borita en plu dika bastono de mola ligno.
- 2) A "reptanta animal" apartenas, segun la Araba parolo-maniero, ed repteri quale exemple lacerti ed omnaspeca insekti.
- 3) En Europana rakonti de Rusia, Polonia e Finlandia homi lernas komprenar la lingui di animal e saveskas per to sekreti e futura eventis, ma li ne esas minacita pro lia savo. En Turka e Tunisia rakonti homuli lernas la linguo di uceli ed insekti da dankema animalo, ma li mustas mortar, se li desvelizus la sekreto, e por salvar la vivo li forte batas lia kurioza spozini.
- 4) Tipala parolo-maniero por expresar pronteso pri certena demando.
- 5) Ca "blanka formiki" esas multe plu mikra kom ordinara formiki, e li kredeble apartenas a la blinda, flavatre pala speco: *Solenopsis fugax*.

- 6) La du homuli volas substrekiĝi la sincereso de lia parolo per la frekva "per Allah".
La rakonto kolektis, ke la Zandi tribuo en la sudala Sudano proksima Ugando. Ol esas negro-tribuo.

L'ASNO DI AVINO CHADIGA.

Avino Chadiga for-iris ye ul tarda pos-dimezo por asociar su kun grupo de oldini, qui deziris migrar a la vilajo Al-Fedida. Ca vilajo Al-Fedida esis en disto de du milii¹⁾ de la vilajo di avino Chadiga e sua kompanini. La pos-dimezo esis preske pasinta e nur restis kelka minuti til la sun-decenco. Chadiga iris hastoze ed akompanis la mulieri. Fine restis nura instanto ante ke la suno desaparís, e kande li nun migrabis un milio Chadiga senteskiis fatigeso e dicis a sua kompanini:

"Avancez, avancez, me sequos vi!"

Elua kompanini:

"Ni volas haltar e vartar tu."

Chadiga:

"Ne kurez tante hastoze, mea gambi divenis fatigita pos la longa noktala migrado en ca sabloza lando."

Avino Chadiga sideskis e vartis til ke el ne plus audis la voci di sua kompanini. Pose el esis ferme konvinkita, ke el ne plus povus atingar li ed el komencis durar sua voyo paz-ope. Dume el trovis Oshara-arboro²⁾ e kuliis branĉo kom bastono ed apogis su per ol, ma quik pos ke el facabis lo, ul trupo di blanka asni³⁾ aparís koram el. El prenis un de la asni e kavalkis sur lu ed el flugis kun lu quale la vento til ke el atingis la mulieri. Pose el devancis la oldini ed el devancis li per tante longa disto, ke el ne plus povis audar lia voci. Ma subite l'asno staceskis e refuzis movar su de sua loko. Lore el komencis frapar lu per sua bastono, ma lu restis stacanta. Balde la voci di la mulieri proximeskis.

"Ho Chadiga, tua asno divenis fatigita, tu devas decensar e kurar kun ni."

"No, mea fratini, avancez, me sequos vi!"

Li preterpasis til ke lia voci extingesis. Subite la asno moveskis itere ed el atingis sua kompanini e dicis a li:

"Yen, ka me ne dicis a vi, ke me sequos vi?"

Pose el devancis sua kompanini til ke lia voci extingesis, e l'asno staceskis ye la duesma foyo e refuzis movar su. Lore el donis a lu tre forta frapo. Elua kompanini preterpasis el e dicis ad el:

"Ho Chadiga, videz, la vilajo esas proxima. Ho nia fratino, tu devas decensar de ca obstinema asno."

Ma Chadiga dicis:

"Mea fratini, ka me dicis a vi, ke me ne povas tolerar la migrado dum la nokto. Esas plu bona por me, se me havas ca asno. Lu nun esas malicoza e ne volas sekuar vi, ma ni atingos vi en la proximeso di la vilajo."

Tamen l'asno refuzis movar su. Fine el sizis lua orelo e mordis ol per fortega mordo til ke lu bramis: "Ham, ham, him, him, ha, heya." Ed el mordis lu ye la duesma foyo ma lu respondis per mem plu forta bramado. Pose lu levis sua avana gambo e montris ol ad avino Chadiga ed granda dorno trovesis en ol. Samtempe lu facis dento-grinco per sua molara denti e parolis en klara Araba linguo ad avino Chadiga:

"Ho avino, voluntez ek-tirar ca dorno de me, ye la nomo di Allah!"

L'avino pavoreskis pro la parolo dil asno e komencis recitar la versi pri la omno-poveso di Allah⁴⁾ ek la Santa Korano, e per to l'asno desaparís de elua regardo, nam ol esabis satanala fantomo.

Expliki.

- 1) L'Araba milio esis dum anciena tempi la disto inter du vicina vilaji. Ol korespondis ad un od un e duima-hora ped-iro.
- 2) Ashara-arboro (Calotropis procera) esas alta arboro ed apartenas a la familio di Asclepiadaceae. Olua frukti aspektas quale mikra saporiza pomi, ma lia internajo kontenas sika semini kun griza hari e tale memorigas griza cindro. En Germania la frukti nomizasas pro to Sodomäpfel: pomi de Sodom segun la legendoza

urbo Sodom, qua par-destruktesis da fairo pro la vicii di olua habitanti.

- 3) On vere trovas tote blanka asni inter la domestika asni.
- 4) La versi pri "Al-Kursi" la omno-poveso di Allah trovesas en la Korano chapitro II, verso: 255, e li recitesas en danjeroza situeso por forigar la pavoro.

LA RAKONTO PRI LA SPOZINO DI LA MOLLA NASREDDIN.¹⁾

Eventis to quo pre-destinesis en fido ad Allah, omnu qua pekis devas repentar e pregar Allah pri pardono.

Dum anciena tempo vivis homulo nomizita la Molla Nasreddin. Il mariajis dum sua yuneso spozino qua laboris e servis e lavis vestaji por la homi po salario e kande el retro-iris a sua domo el ofris a sua spozulo la Molla Nasreddin la ganita pekunio o la ricevita donacaji. La Molla Nasreddin esis nul-facanto repozanta "sur la sep perli an sua dorso",²⁾ dum ke ilua spozino fatigis su e surmenis sua forci segun la dicajo en la proverbio:

"La patro (posedero) di *Kalash* fatigas su e la patro di *Gizma* manjas."³⁾

Il nek vendis nek kompris ulo dum sua tota vivo e ne ganis unika Fils.⁴ Il spensis sua tota tempo en la kafeeyi ed en loki di amuzo, ube il serchis amiki inter la homi per ilua ridinda anekdoti ed ilua mokado, ilua jokemeso e drola naraci. Ed il juis rakontar a li humoroza rakonti. E tale pasis quaradek yari di ilua matrimonio. Ilua deplorinda spozino duris sua laboro nokte e jorne, dum la somero e dum la vintro til ke elua forci febleskis ed el supozis, ke el ne plus povus suportar la laboro, ed uldie el decidis renuncar sua spozulo per maniero subita e ne expektita da lu ed el dicis: "Ho Molla, me esas tedata pri tu e ne povas facar irga laboro e me ne plus povas tolerar vidar tu, do selektez un inter tri posiblesi: od tu divorcas me od me divorcas tu od tu serchas laboro por nutrar me e nutrar tu ipsa. E quon tu dicas?"

La Molla Nasreddin askoltis la parolo di sua spozino ed ilua

vizajo paleskis ed ilua koloro fugis, il tasis dum tempeto e reflektis pri la kozo kun abasita okuli e fine il dicis ad el kun febla ed afliktita voco:

"Mea amorata spozino, Allah ne volez impozar a me la grava fato ke me divorcas tu, tu esas la pupilo di mea okuli e la kompanero di mea longa vivo. Quale me povus abandonar tu? Koncerne la neceseso di laboro me tre volunte volas serchar a me laboro konvenanta a mea rango e mea prestijo che la homi, e me esas pronta servar tu "per mea kapo e per mea okuli".⁵⁾

La spozino dicis pos reflektir:

"Me trovis por tu la maxim apta laboro. Tu povas ganar per to suficante por me e suficante por tu ed ol ne demandos de tu troa fatigeso."

La Molla joyeskis pri to e laudis Allah pro grantir a lu tante saja e nobla spozino. La laboro quan el selektabis por lu esis la mestiero di vendisto cirkumvoyajanta en la vilaji e kambianta sua vari po frumento e hordeo, e pro ke tala laboro demandis kelka havajo la meskina spozino — esanta predestinita a sempra desfortuno — subvencionis lu per kelka pekunio quan el sparabis por la dii dil bezono. Ol valoris quar Riali.⁶⁾ El iris a la merkato por asni e kompris a lu asno de la vendeyo dil familio Galuga.⁷⁾ Ol esis asno kun un blinda okulo. Pose el kompris per la restanta pekunio perli,⁸⁾ aluno,⁹⁾ aguli, lino-filo e mastico. ¹⁰⁾ Fine el iris a la merkato por manteli e kompris a lu sako por la vari e pozis omno en ol e retro-venis kun ol a sua spozulo, la Molla Nasreddin. Pose el explikis a lu la preci di la vari e la metodi dilambio e dil vendo e kompro til ke il sentis joyo e fido pri sua laboro, ed ofrante a lu la ligo-kordo dil asno el livis lu.

La Molla Nasreddin probis duktar l'asno, ma lu ne obediis ed esis obstinema e ne iris unika pazo. Lore il sideskis e reflektis pri maniero persuadar ica asno kun la una blinda okulo marchar ed atencar ulo, ed il apertis la sako ed ekprenis granda agulo e pikis per ol la lamentinda asno. E lu saltis pro la forteso di la doloro e bramis, e sua reini falis ek la manui di la Molla Nasreddin e lu for-kuris kun granda rapideso. La Molla Nasreddin ne povis komprenar quo eventis e pos ke il reflektabis kelke pri to il dicis a su ipsa:

"Se l'asno povis kurar hastoze depos ke lu pikesis, me sendube anke kuros, se me facas a me to quon me facis a l'asno." Il dicis tale e pikis su ipsa per forta piko per la granda agulo, ma camomente la Molla kriegis quale opresito, ed il klamis por sokurso e suplikis por helpo.

Ed ilua spozino proximeskis a lu e vokis de fore: "Molla... Molla... Molla! Quo eventis a tu?"

E durante sua kurado il dicis ad el:

"Ho, kondamninda filiino dil satano, ne parolez a me ante ke tu komprenos me, ma nun tu devas sequar me!"

Expliki.

- 1) Ca rakonto apartenas a la tipo di farso o bufonajo. Molla: anciena titolo por personi qui savis skribar e lektar e ganis kelka specala edukeso pri Islama religio.
- 2) "Sur la sep perli an sua dorso" esas poeziala deskripto di homo repozema, qua profitas de la laboro di altri e tale povas pozar perli mem an sua dorso.
- 3) La signifikio di ca proverbo esas: Povra homi devas fatigar su por l'agreabla vivo di richa indolenti. Kalash: chipa shui dil rurani ek texuro kun ledrosuolo, Gizma: alta luxozo shui por kavalkar.
- 4) Fils: mikra Irakana moneto.
- 5) "Kapo ed okuli" reprezentas lo maxim valoroza che homo ed il volas expresar per to, ke il esas pronta servar sua spozino en la maxim bona maniero.
- 6) Un Rialo esas equivalanta 20 piastri (prezente: DM: 2,20).
- 7) Galuqa: nomo di famoza Mosulana komercist-familio en la merkato por asni.
- 8) Perli esis dum anciena tempi ed ornivi ed amuleti. Kom ornivi li uzesis en koliari e por brodizar la vesti di la mulieri. Kom amuleti blua perli ganis la prefero che la Araba rurani. On trovis perli kom amuleto kontre la "mala okulo" (supersticio pri la danjeroza regardo di certena homi) super la pordo dil domi o

sur la fronto di la maxim bela domestika animali prefere inter lia korni. Gravidia homini portis perli sub lia vesti pozita sur lia benedikita ventri por protektar lia ne naskinta infanti de magio.

- 9) Aluno esis un de la maxim forta protektili kontre la "mala okulo". On pozis peceti de aluno super la pordo di la domi. Se gepatro observis, ke irga persono atencis tro multe un de lia bela filii, li brulis peco di la vesto de la koncernanta puero kun aluno e to devis facesar kurte ante la kusho dil suno e pose li disseminis la cindro super la puero.

Se adolecanto pavoris pro malico e l'envidio di irga persono, on anke brulis aluno e kelkafoye on kredis vidar imajo dil dicita persono pos ca operacuro en la fuzita aluno. Tala imaji pistesis ed on donis la pulvero mixita kun manjaji a nigra hundo.

- 10) Mastico: On uzis mastico, la dolce odoranta sekrecuro di pista-cho-arbori (*Pistacia Lenticus*, familio *Anacardiaceae*), por incensizar e brular parfumo en aquo-kruchi e la tasi por la kafeo. Dum anciena tempi on anke uzis mastico por konservar olivi. Vendisto che la rurani havis ultre mastico simila rezini di altra arbori quale avelaniero e pinio.

LA RAKONTO PRI LA HASHISH-FUMERO KAYYAR E LA MEDIACANTO MUSHI.

On rakontas, ke ul homulo nomizita Kayyar vivis en Mosul. Il kustumis fumar hashisho depos sua yuna yari e pose il ne havis suficanta povo por abandonar ca juigiva konsumado. Ilua nervi ruinesis, il perdis sua laboremeso e kurajo ed il komencis pavorar pro sua ombro. La vizioni trompis lu tante, ke il kredis vidar fluvio, kande il regardis nura guto de aquo, e kande il askoltis tiktako ol perceptesis da lu kom tondro-bruio.¹⁾

Uldie il iris a sua kustumala butiko en la merkato di la parfum-vendisti e drogisti por komprar a su quon il esis predestinita a komprar. Il serchis la maxim forta speco di hashisho por perceptar per ol la dezirita sensacioni, ed il turnis su a la homi en la butiko e dicis:

"Ka vi havas forta hashisho?"

Ma li aceptis lu ridante e mokante. Dum ke il serchis e questionis, Mushi, la Juda drogisto, advokis lu ed informis lu ke il posedis lo dezirata e dicis a lu:

"Me havas speco di hashisho e nula simila speco esis kreata ante nun. Se tu kompras de ol tu divenos mea permananta kliento. Se tu inhalas ol tu sentos tu quale la rejo super omna reji di la tota tero. Me advere partikulare komendis ol de la lando Chinia por homi tante vertuoza quale tu. Un Dirham de ol kustas un Megidi."

Aparis en la fizionomio di Kayyar l'expressi di superbeso ed inklineso a manio di la grandeso ed il dicis:

"Un megidi, un megidi, to ne importas, se la speco esas eminenta e cakaze me esos dankema e volas rekompensar tu per divenar tua kliento. Do igez me kontenta ed Allah esez kontenta pri tu."

E Mushi respondis:

"Ye la nomo di la profeto Moses²⁾ e ye la nomo di Allah qua kreis la hashisho, me donas a tu peceto. Ulo tala tu nultempe savuris dum tua tota vivo ed ol restos por sempre en tua molara dento."³⁾

Il dicis tale ed ofris a lu un Dirham de la hashisho, e nia amiko Kayyar prenis ol e hastis a sua hemo tante felica, ke la tota mondo povabus partoprenar en ilua joyo. Il havis bona chanco trovante la domo vakua, nam ilua spozino forirabis kun la mikra filii por vizitar la hemo di elua familio. La situeso esis favoroza por Kayyar, ed il eniris ilua chambro, ekprenis la nargilo,⁴⁾ plenigis ol e pozis la hashisho en olua internajo. Pose il acendis ol e sideskis por inhalar fumo-fluo pos fumo-fluo e la ebrioso difuzesis en ilua korpo. Voluptoza emoci animis lu ed il komencis kantar:

"Mea nargilo,, ho belino
kun stoneti blue brilanta
inkrustita en arjento,
tu igas me enuncar vovo
ye la nomo di Chadr, la profeto
pri bucho abundanta por la povri

irgkande me juas tu,
mea nargilo.”⁵⁾

Talmaniere il abandonis su a sua fantazioza imagini ocilanta de la blanka, joyiganta imagini a la nigra e tristiganta ed inverse, e la hashisho forprenis de li lia reala koheri. Il imaginis, ke ilua filii ed ilua spozino vespere retrovenis sen trovar irga repasto.⁶⁾ Pro to il decidis pecigar karno e querar aquo por plenigar per ol l'argila kaldrono por koquar. Pose il pozis la karno en ol, salizis ol e portis la kaldrono a la koqueyo. Ibe il kolektis la kombust-ligno, prenis fairo-stalo e silexo e probis borar fairo, ma ilua manui esis tro febla pro la restanta torporo dil intoxikeso e tale ca tasko esis tre desfacila por lu. Ed il dicis a su ipsa: "Semblas a me, ke nur la muliero esas apta ad okupar su pri preparo di repasti." La konfuzeso kaptis lu ed il ne savis quon facar. Fine il komencis reflektar e la mentala perturbi dominacis lu tante, ke il koaktesis da li a stranja agado. Il dicis a su ipsa:

"Se me deziras acendar la fairo me devas vestizar me kun la vesti di la homini."

La ideo plezis a lu tre multe e pro to il kuris a la kofro por la vesti di sua spozino ed ekprenis la robo e la nigra silko-mantelo la talnomizita "Abaya" e plusa vestaji por la mulieri. Dum ca okupesolo ilua sekreta odio kontre la drogisto Mushi ecitesis mem plu multe, pro ke il donabis a lu hashisho qua ne povis transformar lu a muliero malgre ke il apertabis la kofro de santalo ed ekprenabis la vesti di ilua spozino e malgre ke il metis la nigra Abaya.⁷⁾

Pos chanjir l'objekto dil atenco il sentis, ke il nun devus akuzar la drogisto pro la mala hashisho quan il vendis a lu ed obliante su ipsa, sua vestaji e sua vitratra vizajo il foriris e turnis su a la sioro Mushi e kande il staceskis avan ilua butikilo il kriis ad il dicante:

"Kondamninda, ruzoza babilemo, tu donis a me hashisho qua ne povis igar me muliero dum ke ni kontratis, ke ol devus igar me rejo super omnia reji. Retropagez a me mea pekunio od Allah volez krear a tu multa chagreni en tua hemo."

Mushi regardis la vitratra e redeskinta vizajo di nia amiko ed il

komencis ridar e ridegar laute e sonore e la homi asemblis su cirkum lu. Por evitar skandalo e liberigar su de la reprimandema homi il decidis kurtigar l'afero e dicis a lu:

"Prenez, mea fratulo, prenez lo kom duadek e quar karati.⁸⁾ Hike es tua pekunio. Allah volez joyigar su pri tu."

La astoneso di la surprizita homi mem plugrandeskis, kande li audis quon Mushi dicis pri Kayyar pos ilua for-iro:

"Homi di la merkato, me pregas vi forirar por regardar lu. Ka la hashisho povis igar plu multe por lu? Ol igis lu metar la vesti di sua spozino."⁹⁾

Expliki.

- 1) Hashisho esas ebrüganta drogo ek Cannabis sativa (familio: Urticaria). La Asyriani (8ma yarcento a. Kr. n.) ja konocis ol kom brul-parfumo nomizita "qunabu". En l'anciena religioza skriburi di Persia (Avesta) ed India (Ayur Veda) ol menciasas kom deala ebrügivo.

Hashisho ne expresite interdiktas en la Santa Korano, nam ol ne esis konocata che la pre-islama Arabi. Ol pose venis de India e Persia a l'Araba populi e pleis importanta rolo en Damaskus dum l'epoko dil kalifato dil Omayadi. En la sequanta yarcenti ol developis a danjeroza toxiko en la sociala vivo e multa homi ruinesis da ol. Plura sultani e Mohamedana saji kombatis fervoroze kontre ol aludante, ke Allah revelis en la Santa Korano quante il abominas omno foriganta la homala digneso e la paso dil tempo kun ne-utilaji.

La ebrügiva efiki dil hashisho esas bonege deskriptita en ica rakonto. Hashisho karakterizesis da famoza Franca mediko (Gerard Encausse) segun propra experienci kom "La granda exajerero ne-kapabla a krear ulo nova".

En la nuna Irakana Republiko la komerco kun hashisho esas severe punisita da la guvernerio e pro to la tipo dil hashish-fumero apartenas a la pasinto.

- 2) Mushī esas Judo e pro to apelas la profeto Moses por substre-
kizar la sincereso di ilua parolo. Ulte to Moses ed omna anciena
Juda e Kristana profeti juas granda veneraco che la Mohamedani.
- 3) "Ol restos en tua molaro dento" esas poeziala expresuro por "tu
nultempe oblivios ol". Un Dirham = 3,2 g.
- 4) Nargilo esas Persiana aquo-pipo. La nomo signifikas kokoso en
la Persiana linguo ed ol uzesas anke por la pipo pro ke olua
aquo-kontenilo ofte konsistas ek kokoso. La pip-kupo di valoroza
nargili facesis ek arjento kun artoze inkrustita stoneti de blua
porcelano e la fumeri juegas pri la beleso di tala pip-kupo.
(Komparez la kansoneto di Kayyar!)
- 5) La profeto Chadr apartenas a l'ancien-juda profeti. Il mencione-
sas en la Santa Korano docante sua sajeso a Moses (Sura 18,
versi 66—83). Ilua nomo Chadr Iljas indikas ilua parenteso a la
profeto Elias. Chadr signifikas verda pro ke la sulo divenis verda
pro jermifanta planti, ube la profeto sideskis, o segun altra tradi-
cioni ube il pregis a Deo. Vovi dedikita a profeti por obtenar
lia helpo donesas da maladi o lia parenti o da homi en altra
danjeroza situesi.
Ne esas certa, ke la vovo di Kayyar esas serioza, nam il enuncas
ol dum la hashish-ebrieso.
- 6) La hashish-ebrieso esas dependanta de la karaktero di la fumero
e de lua aktuala reflektaji e humoro." Singlu experiencias ta
ebrieso qua lu meritas" on dicas ciencale. Se Kayyar koncentrabus
ilua pensi a la deziro esar la maxim povoza rejo dil mondo il
kredeble anke sentabus kom tala.
- 7) Fixa idei esas tipala por certena stadio dil hashish-ebrieso. Long-
tempa mis-uzo chanjigas la karaktero e fine rezultas od en men-
tala maladeso similesanta a skicofrenio od en idioteso komparebla
a la mentala domajo di longtempa mis-uzo di alkoholo.
- 8) Duadek e quar karati signifikas "kompleta". En Europana ter-
minologio on indikas la kompozuro di oro-aloyi per "karati".
Duadek e quar karati korespondas a pura oro. Che l'Araba populi

on ultre to partigas l'agri per "karati" o distributas la heredajo di mortinto per "karati". "Duadek e quar karata joyo" esas perfekta joyo.

- 9) La hashish-ebrioso aparas anke en un de la rakonti di "mil ed un nokti". (143ma nokto).

LA FILIO DIL SULTANO.

Li dicas, ke ul sultano vivis en un de la landi en la mondo, ma nula sultano esas omno-povanta ecepte la Sinioro di la Mond. Il posedis filiulo esanta bela quale la plena luno. Ilua nomo esis Abd-el-Salam. La sultano divenis malada, Allah decidis pri to segun sua saja volo, ed Abd-el-Salam divenis orfano.

Ilua matro esis tre inteligenta muliero e dicis a lu:

"Mea filio, tua patro esis sultano e pro to tu mustas divenor sultano. Nun tu devas esar atencema pri tua kompani. La maxim multa homi amikeskas kun tu pro tua richeso e pro ke tu esos rejo e poki inter li amikeskas kun tu pro tu ipsa."

Ed Abd-el-Salam dicis a sua matro:

"Quon me devas facar?"

El dicis a lu:

"Tu devas preparar tri koquita ovi ed invitar singlu de tua kompani a manjar dejuno kun tu, ed esas plu bona ne fixigar la dio antee. Ca-okazione ofrez a li la tri ovi. Se ulu manjas un e lasas du por tu, tu devas abandonar lu e ne divenar ilua amiko pro ke il esas mentiema e hipokrita e volas donar a tu l'impreso, ke il amas tu plu multe kam su ipsa. Se ulu manjas du ovi e lasas un por tu, abandonez lu e ne accepez ilua amikeso, pro ke bela konduto mankas a lu ed il esas egoista. Tu devas amikeskar kun ulu qua partigas kun tu."

Abd-el-Salam serchis ye l'unesma foyo kom kompano la filio dil viziro ed il amuzis su longe kun lu. Uldie il invitis lu por kune dejunar ed il ofris a lu tri ovi segun la konsilo di sua matro. Il ipse sen-sheligis un ovo e la filio di la viziro sen-sheligis un ovo e manjis

ol e la triesma ovo restis. Lore la filio dl sultano dicis a la filio dil viziuro: "Manjez ca ovo", ma la filio dil viziuro asertis, ke il ne povus manjar ol e pro to la filio dil sultano manjis ol. Pos to il ne plus havis amikala relati kun la filio dil viziuro. Pose il elektis la filio dil Kadi kom kompano. Ed il invitis lu por kune dejunar ed ofris a lu tri koquita ovi. Il manjis li omna, e ca evento esis la fino di lia amikeso. Pose il amikeskis kun la filio di la maxim richa komercisto ed ofris a lu la tri ovi, ma ilta regardis li e dicis: "Quala dejuno to esas?" ed il refuzis manjar, ma la filio dil sultano lernis per to, ke il esis aro-gema e kustumita a delicoza vivo e pro to il fugis de ilua kompanio.

Pose la filio dil sultano trovis puerulo kun miseroza vesti ed il questionis lu quon il esis. Il dicis a lu:

"Me esas la filio dil ligno-hakisto e me ne esas digna a tua amikeso, tu filio dil sultano."

Ma Abd-el-Salam insistis, ke la filio dil ligno-hakisto divenus ilua kompano. Il ekiris kun lu omnadie por chasar ed il lernis da la filio dil ligno-hakisto qualmaniere uzar la bastono¹⁾ e qualmaniere ocidar novica sovaja animali quale la serpenti e qualmaniere kombatar enemikala bestii. Tale Abd-el-Salam retrovenis omnadie a sua matro kun la-cerita vesti e kelkafoye il havis skrachuri ye sua kapo od il havis dorno en sua pedo. Abd-el-Salam sincere amis la filio dil ligno-hakisto pro ke il lernis multa kozi da lu. E la filio dil ligno-hakisto kunprenis Abd-el-Salam a sua kabano e li manjis ibe milyeto-pano pecigita en sauco ek onyoni, salo ed altra kondimenti e kelka rostita milyeto-spiki.

Uldie Abd-el-Salam invitis la filio dil ligno-hakisto a sua domo ed ofris a lu tri koquita ovi. Lore la filio dil ligno-hakisto sen-sheligis la tri ovi, ektiris sua kultelo e partigis un de la ovi en du duimi. Abd-el-Salam joyeskis tre multe pri to ed il naracis a sua matro, quon la filio dil ligno-hakisto facis. Pose el dicis a lu:

"Il esas la maxim bona amiko, durez esar ilua kompano!"²⁾ Depos ca dio la filio dil ligno-hakisto divenis la intima amiko di la filio

BIBLIOGRAFIO.

dil sultano. Kande la filio dil sultano esis adulta e divenis sultano il nominis la filio dil ligno-hakisto kom lua viziro, e li vivis felica vivo til ke la destruktero di omna plezuri e la exterminero di omna joyi venis a li.

Expliki.

- 1) La rurani en la Sudano rare ekiras sen bastono. Li preferas por to harda ligno quale la ligno di Akacio-speci e li ofte uncionas la bastoni kun graso por augmentar olua pezo e solideso.
- 2) La motivo di la tasko saje partigar ovi trovesas anke en farso rakontita da rurani di Palestina (kolekturo da Schmidt e Kahle) ma en altra kohereso.

La grava demandi pri vera amiko — sen aludo di ovo-partigo — diskutesas en plura mez-epokala noveli ed anekdoti inspirita da tradukuro di Hispana Judo en la 12ma yarcento. La originala rakonto esis Araba ma perdesis.

A. *Araba kustumi.*

- E. W. Lane: Sitten und Gebräuche der heutigen Ägypter (1850).
J. L. Burckhardt: Travels in Nubia (1822).
G. Dalman: Arbeit und Sitte in Palästina (7 tomi) (1937).
T. Canaan: Aberglaube und Volksmedizin im Lande der Bibel (1914).

B. *Motivi di la rakonti.*

- A. Aarne &
S. Thompson: The Types of the Folktale (1961).
T. L. Hansen: The Types of the Folktale in Cuba, Puerto Rico, the Dominican Republic and Spanish South America (1957).

W. Eberhard &
P. N. Boratav: Typen türkischer Volksmärchen (1953).
E. Littmann: Arabische Beduinenerzählungen (1949).
J. Østrup: Arabiske Æventyr (1925).
E. Brandt: Tunesiske Eventyr.
Socin: Erzählungen von Mosul (Zschr. Dtsch. morgenl. Gesellsch. 1822).

H. Schmidt &
P. Kahle: Volkserzählungen aus Palästina (1918 e 1930).
S. Feldmann: African Myths and Tales (1963).